

ძირითად იურიდიულ ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი

ა	ბ	გ
დ	ე	ვ
ზ	თ	ი
კ	ლ	მ
ნ	ო	პ
ჟ	რ	ს
ჭ	ტ	ც
ძ	ყ	ძ
წ	ჩ	ც
ჭ	ც	ძ
წ	ჭ	წ
ჭ	ჭ	ჭ

აბრევიატურები

ლათინური სიტყვები

იურიდიული ენა მეცნიერულ ენათა რიგს განეკუთვნება. მასში ხშირია ისეთი სიტყვები, რომელთა მნიშვნელობაც არაიურისტისათვის სრულიად უცხოა. აღნიშნული ვაკუუმის შესავსებად, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს მიერ შეიქმნა „ძირითად იურიდიულ ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი“, რომელიც მიზნად ისახავს მაქსიმალურად მარტივი ენით აუხსნას იურიდიული განათლების არმქონე მოქალაქეებს საკვანძო სამართლებრივ ცნებათა არსი. მსგავსი შინაარსის ლექსიკონების ნახვა მრავლადაა შესაძლებელი უცხოური სასამართლოების ვებ-გვერდებზე. ლექსიკონი ასევე განკუთვნილია სასამართლო მოხელეებისათვის, რადგან დაეხმარება მათ სრულად მიიტანონ მოქალაქემდე მისთვის განკუთვნილი ინფორმაცია.

ლექსიკონში შედგენა 63 გვერდისაგან და მასში განმარტებულია 410 იურიდიული ცნების მნიშვნელობა.

ავტორები:

უჩა თოდუა, თამუნა ერგემლიძე, თათია ქვრივიშვილი, ლექსო მერებაშვილი

„ძირითად იურიდიულ ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი“ გამოხატავს მხოლოდ მის ავტორთა მოსაზრებებს და არ შეიძლება გაგებულ იქნეს როგორც თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ოფიციალური განმარტება.

შენიშვნა: შეფერილი ბურთულები აღნიშნავს, თუ სამართლის რომელ დარგში გამოიყენება ესა თუ ის ცნება. კერძოდ, მწვანე გულისხმობს სამოქალაქო (●), წითელი სისხლის (●), ხოლო ლურჯი ადმინისტრაციული (საჯარო) (●) სამართლისადმი კუთვნილებას.

გვერდი განზრახ არის დატოვებული ცარიელად

ადგილზე დათვალიერება ● ● ●

[სასამართლოს](#) მიერ ნივთიერი და წერილობითი მტკიცებულებების გამოკვლევა უშუალოდ ადგილზე, როდესაც მათი სასამართლოში წარდგენა ამა თუ იმ მიზეზის გამო შეუძლებელია.

ადგილსამყოფელი ● ● ●

[იურიდიული პირის](#) ადმინისტრაციის მდებარეობის ადგილი. იურიდიულ პირს შეიძლება ჰქონდეს მხოლოდ ერთი ადგილსამყოფელი (იურიდიული მისამართი).

ადვოკატი ● ● ●

ადვოკატის მოწმობის მქონე [იურისტი](#). ადვოკატის მოწმობის მისაღებად იურისტები აბარებენ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებულ გამოცდას.

ადვოკატთა ასოციაცია (საქართველოს ~) ● ● ●

[საჯარო სამართლის იურიდიული პირი](#), რომელიც ზედამხედველობს ადვოკატების საქმიანობას.

ადმინისტრაციული პროცესი ●

ადმინისტრაციული დავების (საქმეების) განხილვის პროცედურათა ერთობლიობა, რომელიც დადგენილია საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო (სასკ) და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსებით (სსსკ).

ადმინისტრაციული ორგანო ●

ყველა [ფიზიკური](#) და [იურიდიული პირი](#) რომელიც საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს საჯარო სამართლებრივ უფლებამოსილებებს, გარდა პოლიტიკური და რელიგიური გაერთიანებებისა. ადმინისტრაციული ორგანოს უმეტესობა საჯარო დაწესებულებას წარმოადგენს.

ადმინისტრაციული საჩივარი ●

დაინტერესებული პირის მიერ უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში წარდგენილი წერილობითი მოთხოვნა დარღვეული უფლების აღდგენის მიზნით.

ადმინისტრაციული ხელშეკრულება ●

[ხელშეკრულება](#), რომლის ერთი მხარე მაინც ადმინისტრაციული ორგანოა. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს მხოლოდ საჯარო სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით.

ალიმენტი ●

ფულადი თანხა, რომლის გადახდაც ეკისრება პირს თავისი ოჯახის წევრის სარჩენად.

ამნისტია ●

პარლამენტის აქტი, რომლითაც განსაზღვრული კატეგორიის [დანაშაულის](#) ჩამდენი პირები შეიძლება გათავისუფლდნენ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან, [მსჯავრდებული](#) – [სასჯელისაგან](#), ან შეუმცირდეს სასჯელი, ან შეეცვალოს დანიშნული სასჯელი უფრო მსუბუქი სასჯელით, ან მოეხსნას ნასამართლობა.

ამონაგები ●

მიღებული სარგებელი, ნაყოფი.

ამსრულებელი ●

[პირი](#), რომელმაც უშუალოდ ჩაიდინა [დანაშაული](#).

ამხანაგობა (ბინის მესაკუთრეთა ~) ●

მრავალბინიანი სახლის მესაკუთრეების გაერთიანება მათ საკუთრებაში არსებული სახლის მოვლისა და შენახვის, აგრეთვე კეთილმოწყობის საკითხებთან დაკავშირებით.

ანალოგია ● ●

ანალოგია არის მეთოდი, რომელიც გამოიყენება ისეთ შემთხვევაში, როდესაც სადავო ურთიერთობა მოუწესრიგებელია.

არსებობს კანონისა და სამართლის ანალოგიები.

კანონის ანალოგიით გამოიყენება არსებულის მსგავსი ურთიერთობის მომწესრიგებელი ნორმა.

სამართლის ანალოგიით გამოიყენება სამართლის ზოგადი პრინციპები (მაგ. სამართლიანობა, კეთილსინდისიერება და ა.შ.).

სამართლის ანალოგია გამოიყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ კანონის ანალოგიის გამოყენება შეუძლებელია.

ანდერძი ●

გარდაცვლილი პირის მიერ სიცოცხლეში წერილობით გამოვლენილი ნება, რომლითაც იგი თავის ქონებას ან ამ ქონების ნაწილს უტოვებს ერთ ან რამდენიმე პირს.

აპარატი (სასამართლო ~) ● ● ●

[სასამართლოს](#) საჯარო მოხელეთა ერთობლიობა.

აპელანტი ● ● ●

[პირი](#), რომელიც ასაჩივრებს პირველი ინსტანციის [სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილ [დადგენილებას](#) ([გადაწყვეტილებას](#)) თბილისის ან ქუთაისის [სააპელაციო სასამართლოში](#).

აპელაცია ● ● ●

პირველი ინსტანციის [სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილი [გადაწყვეტილების](#) გასაჩივრება (გადასინჯვის მოთხოვნა) სააპელაციო სასამართლოში.

არაერთგზისი დანაშაული ●

ნასამართლევია პირის მიერ იგივე ან კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მსგავსი [დანაშაულის](#) ჩადენა.

არამატერიალური ქონება (არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე) ●●●

მატერიალური სხეულის არმქონე ქონება. არამატერიალურ ქონებას განეკუთვნება მოთხოვნები ან/და უფლებები (მაგ. აქციები, ობლიგაციები, საბანკო ანგარიშები და ა.შ.).

არასრულწლოვანი ●●●

ფიზიკური პირი 7-დან 18 წლამდე (შეად. სრულწლოვანი).

არბიტრაჟი ●●

არსებობს დავის განხილვის ტრადიციული (სასამართლო) და ალტერნატიული მეთოდები. არბიტრაჟი ქონებრივი დავის განხილვის ალტერნატიული მეთოდია. საქმე განსახილველად საარბიტრაჟო სასამართლოს გადაეცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დავის მონაწილეებს შორის არსებობს შეთანხმება (ხელშეკრულება) არბიტრაჟის წესით საქმის განხილვის თაობაზე.

არსებითი პირობები (ხელშეკრულების ~) ●●

ხელშეკრულების ის პირობები, რომლებზედაც ერთ-ერთი მხარის მოთხოვნით მიღწეულ უნდა იქნეს შეთანხმება ან/და რომლებიც ასეთად მიჩნეულია კანონის მიერ.

აუქციონი ●●

ქონების საჯარო წესით შეთავაზება, როდესაც ყველაზე მაღალი ფასის გადამხდელი ამ ქონების მესაკუთრე ხდება.

აფექტი ●

უეცრად აღძრული და სწრაფწარმავალი ემოცია, რომელიც ადამიანში იწვევს საკუთარ ქმედებაზე კონტროლის დაკარგვას.

აქტივი ●●

პირის ქონება, მოთხოვნები და უფლებები (შეად. პასივი).

აქცეპტი ●●

თანხმობის გამოცხადება ხელშეკრულების დადების შეთავაზებაზე (ოფერტზე). აქცეპტის შემდეგ ხელშეკრულება დადებულად ითვლება.

აღდგენა (ვადის ~) ●●●

საპროცესო მოქმედების შესრულების ვადა დადგენილია კანონით, ან მას მოსამართლე განსაზღვრავს. თუ კანონით დადგენილ ვადაში საპროცესო მოქმედება ვერ შესრულდა, სასამართლო უფლებამოსილია აღადგინოს გაშვებული ვადა (შეად. გაგრძელება).

აღიარება ●●●

ერთი მხარის მიერ ისეთი ფაქტობრივი გარემოების არსებობის ან არარსებობის დადასტურება (აღიარება), რომელზედაც მეორე მხარე ამყარებს თავის მოთხოვნებსა თუ შესაგებელს.

აღიარებითი სარჩელი ●

სარჩელის სახე, რომელიც გამოიყენება უფლებისა თუ სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობა-არარსებობის დადგენის, აგრეთვე დოკუმენტების ნამდვილობის აღიარებისა ან სიყალბის დადგენის მიზნით.

აღკვეთის ღონისძიება ●

სისხლის [საპროცესო სამართლებრივი იძულების ღონისძიება](#), რომელიც გამოიყენება იმ მიზნით, რომ [ბრალდებულმა](#) თავი არ აარიდოს წინასწარ გამოძიებასა და სასამართლოს, აღიკვეთოს მისი შემდგომი დანაშაულებრივი საქმიანობა, ხელი არ შეეშალოს სისხლის სამართლის საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენას, უზრუნველყოფილ იქნეს განაჩენის აღსრულება. აღკვეთის ღონისძიებებია: პატიმრობა, გირაო, პირადი თავდებობა, არასრულწლოვანი ბრალდებულის მეთვალყურეობაში გადაცემა, სამხედრო მოსამსახურის ქცევისადმი სარდლობის მეთვალყურეობა.

აღმასრულებელი ●●

[პირი](#), რომელსაც ევალება [სასამართლოს](#) საბოლოო დადგენილებების (გადაწყვეტილებების) რეალურად განხორციელება, მათი შესრულების უზრუნველყოფა.

აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ●

აქტი, რომელიც დაინტერესებულ მხარეს ანიჭებს რაიმე უფლებას ან სარგებელს.

აღმზრდელობითი ზემოქმედების იძულებითი ღონისძიება ●

ღონისძიება, რომელიც შესაძლოა [სასამართლოს](#) მიერ [სასჯელის](#) ნაცვლად დაენიშნოს იმ არასრულწლოვანს, რომელმაც პირველად ჩაიდინა ნაკლებად მძიმე [დანაშაული](#).

აღსრულება (გადაწყვეტილების ~) ●●●

[სასამართლოს გადაწყვეტილების](#) სარეზოლუციო ნაწილში მოცემული ვალდებულებების განხორციელება რეალურ ცხოვრებაში.

აღწერილობითი ნაწილი ●●

[სასამართლო გადაწყვეტილების](#) ის ნაწილი, რომელშიც აღინიშნება სამართლებრივი შეფასება და [კანონები](#), რომლითაც [სასამართლო](#) ხელმძღვანელობდა ამ გადაწყვეტილების მიღებისას.

აცილება ●●●

აცილების საფუძვლის (მაგ. ნათესაური კავშირი მხარესთან) არსებობისას მოსამართლის, ექსპერტის, თარჯიმნის, სპეციალისტის ან/და სხდომის მდივნის ჩამოშორება საქმის განხილვისაგან (იხ. [თვითაცილება](#)).

ახსნა-განმარტება ●●●

საქმის ზეპირი მოსმენისას მხარეთა მიერ საკუთარი პოზიციების ჩამოყალიბება დავის ფაქტობრივი გარემოებებისა და სამართლებრივი საფუძვლების შესახებ (იხ. [მტკიცებულება](#)).

ბათილი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი •

ბათილია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, თუ იგი მომზადდა ან გამოიცა კანონის ნორმების არსებითი დარღვევით.

ბაჟი (სახელმწიფო ~) • • •

[სასამართლო](#) მომსახურებისათვის გადასახდელი თანხა, რომელიც, როგორც წესი, გამოითვლება დავის საგნის ღირებულებიდან.

ბენეფიციარი •

[პირი](#), რომელიც დასახელებულია (მაგ. [ხელშეკრულებით](#)) მატერიალური სარგებლის მიმღებად.

ბიუჯეტი (სახელმწიფო ~) • • •

ფინანსური სახსრების ერთობლიობა, რომლითაც უზრუნველყოფილია სახელმწიფოს ფუნქციონირება.

ბრალდებული •

[პირი](#), რომლის მიმართაც [პროკურორის](#) ან პროკურორის თანხმობით გამომძიებლის მიერ გამოტანილია [დადგენილება ბრალდებულის](#) სახით პასუხისგებაში მიცემის შესახებ.

ბრალდების მხარე •

[პროკურორი](#), აგრეთვე დაზარალებული, სამოქალაქო [მოსარჩელე](#) და მათი წარმომადგენლები.

ბრძანება (მოსამართლის ~) •

მოსამართლის ერთპიროვნული გადაწყვეტილება, რომელიც იძლევა სისხლის სამართლის საპროცესო იძულების ღონისძიების გამოყენების, მოქალაქეთა კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების შემზღვეველი საგამომიებო მოქმედებების ჩატარების ნებართვას.

გაგრძელება (ვადის ~) ● ● ●

[სასამართლოს](#) მიერ დამატებითი ვადის განსაზღვრა მხარისათვის ამა თუ იმ საპროცესო მოქმედების შესასრულებლად. ვადის გაგრძელება გამოიყენება მაშინ, როდესაც საპროცესო ვადა განსაზღვრული იყო სასამართლოს მიერ. (შეად. [აღდგენა](#)).

გადასახადი ●

სავალდებულო, უპირობო, არაეკვივალენტური და უსასყიდლო ფულადი შენატანი სახელმწიფო ბიუჯეტში.

გადაცდომა (ადმინისტრაციული ~) ●

ქმედება, რომელიც აკრძალულია კანონით, თუმცა არ მიეკუთვნება სისხლის სამართლის დანაშაულებს.

გადაცემა ●

სახელმწიფოს მიერ [პირის](#) გადაცემა სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოსათვის. სახელმწიფო, რომლის ტერიტორიაზეც იმყოფება დამნაშავე, გადასცემს მას სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოს იმ შემთხვევაში თუ საქმე მისი განსჯადია და თუ იგი ითხოვს ამ პირს სისხლისსამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემის ან უკვე გამოტანილი განაჩენის აღსრულების მიზნით. (შეად. [ექსტრადიცია](#)).

გადაწყვეტილება ●

[სასამართლოს განაჩენი](#), [განჩინება](#), [დადგენილება](#), [ბრძანება](#), [განკარგულება](#).

გადაწყვეტილება ● ●

შესასრულებლად სავალდებულო [სასამართლო დადგენილება](#), რომლითაც საქმე არსებითად წყდება.

გადახდისუუნარობა ●

[მოვალის](#) უუნარობა, დააკმაყოფილოს [კრედიტორის](#) ვადამოსული მოთხოვნა.

გადაწყვეტილების განმარტება ● ●

[სასამართლოს](#) მიერ მიღებული [გადაწყვეტილების](#) სარეზოლუციო ნაწილის იმ პუნქტების განმარტება, რომელთა შინაარსიც ბუნდოვანია.

გამასწორებელი სამუშაო ●

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) შეეფარდება მსჯავრდებულს და რის საფუძველზეც მისი ხელფასიდან სახელმწიფოს შემოსავალში დაიქვითება თანხა განაჩენით დადგენილი ოდენობით.

გამართლება ●

სასამართლო [განაჩენით განსასჯელის](#) ([მსჯავრდებულის](#)) უდანაშაულოდ ცნობა.

გამართლებული ●

პირი, რომლის მიმართაც [სასამართლომ](#) გამოიტანა გამამართლებელი [განაჩენი](#).

გამარტივებული წარმოება ●

წარმოების სახე, როდესაც საქმე განიხილება ნაკლებ დროში, ნაკლები საპროცესო მოქმედებების განხორციელების გზით ხდება.

გამომძიებელი ●

თანამდებობის პირი, რომელიც ახორციელებს [სისხლის სამართლის საქმეთა წინასწარ გამოძიებას](#).

გამოსაცდელი ვადა ●

[სასამართლოს](#) მიერ გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) განსაზღვრული დროის მონაკვეთი, რომლის განმავლობაშიც [მსჯავრდებულმა](#) უნდა დაამტკიცოს, რომ გამოსწორდა.

გამოცხადება (მხარის ~) ● ● ●

საქმის ზეპირ მოსმენაზე მხარის დასწრება და განხილვაში მონაწილეობა.

გამომძიების ადგილი ●

საგამომძიებო ორგანოს ადმინისტრაციული შენობის მდებარეობის ადგილი.

განაჩენი ●

რაიონული (საქალაქო) და [სააპელაციო სასამართლოების](#) მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება, რომლითაც [პირი](#) ცნობილ იქნა დამნაშავედ ან უდანაშაულოდ.

განახლება (წარმოების ~) ● ●

კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით ან განჩინებით დამთავრებულ საქმეზე წარმოების ხელახლა დაწყება.

განკარგვა ● ●

[ქონების](#) გადაცემა სხვა პირისათვის სასყიდლით (მაგ. [ნასყიდობისას](#)) ან უსასყიდლოთ (მაგ. ჩუქებისას).

განკარგულება ● ● ●

გადაწყვეტილება, რომელსაც იღებს სასამართლოს თავმჯდომარე სხდომის თავმჯდომარის მიმართვის ან/და მანდატურის დაკავების ოქმის საფუძველზე, იმ პირის მიმართ, რომლის მიერაც დარღვეულ იქნა წესრიგი სასამართლოში.

განმცხადებელი ● ●

[პირი](#), რომელიც მიმართავს [სასამართლოს](#) განცხადებით თავისი უფლების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად.

განსასჯელი •

პირი, რომლის მიმართ შედგენილია საბრალდებო დასკვნა და საქმე განსახილველად გადაეცა სასამართლოს. აგრეთვე, პირი, რომელთან საპროცესო შეთანხმების დადების დამტკიცების თაობაზე პროკურორის მიერ შეტანილია შუამდგომლობა სასამართლოში.

განსხვავებული აზრი • • •

იმ მოსამართლის მოსაზრება, რომელიც სასამართლო დადგენილების (გადაწყვეტილების) გამოტანისას არ ეთანხმება კოლეგიის დანარჩენ 2 წევრს.

განსჯადობა • • •

სასამართლოს უფლებამოსილება განიხილოს მისდამი უწყებრივად დაქვემდებარებული საქმეები კონკრეტული გეოგრაფიული სივრცის ფარგლებში (იურისდიქცია). განსჯადობა სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ სამართალში ზოგადად განისაზღვრება მოპასუხის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით, ხოლო სისხლის სამართალში – წინასწარი გამოძიების ადგილის მიხედვით.

განუხილველად დატოვება • •

სარჩელზე, სააპელაციო ან/და საკასაციო საჩივარზე წარმოების დასრულება მათი არსებითი განხილვის გარეშე და იგივე სარჩელით, სააპელაციო და საკასაციო საჩივრით ხელახლა მიმართვის უფლების დატოვებით (შეად. შეწყვეტა).

განჩინება • •

სასამართლოს დადგენილება, რომლითაც საქმე არსებითად არ წყდება (მაგ. განჩინება სარჩელის განუხილველად დატოვების შესახებ). საქმე არსებითად წყდება მაშინ, როდესაც გადაწყვეტილება სარჩელში მოცემულ მოთხოვნას (სასარჩელო მოთხოვნას) შეეხება.

განჩინება •

კოლეგიური წესით გამოტანილი პირველი, სააპელაციო ან საკასაციო ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება (განაჩენის გარდა) ნებისმიერ საკითხზე.

გარიგება •

ცალმხრივი, ორმხრივი ან მრავალმხრივი ნების გამოვლენა (შეთანხმება) იმ მხარეებს შორის, რომლებსაც სურთ სამართლებრივი ურთიერთობის (მაგ. ხელშეკრულების) წარმოშობა, შეცვლა ან შეწყვეტა.

გირავნობა •

მოდრავი ნივთის გამოყენება მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად, ისე, რომ ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში კრედიტორს აქვს უფლება მოითხოვოს დაგირავებული ნივთის რეალიზაცია, ან მოიპოვოს ამ ნივთზე საკუთრების უფლება (შეად. იპოთეკა).

დადგენილება ● ●

[სასამართლოს](#) გადაწყვეტილება და [განჩინება](#).

დადგენილება ●

საქმის ერთპიროვნულად განმხილველი მოსამართლის მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება (გარდა [განაჩენისა](#)) ნებისმიერ საკითხზე. აგრეთვე [პროკურორის](#) და გამომძიებლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება ნებისმიერ საკითხზე, რომელიც წარმოიშობა საქმის წინასწარი გამოძიებისას.

დავალება ● ● ●

მოსამართლის წერილობითი [ბრძანება](#), რომელიც მოითხოვს პირის მიერ განსაზღვრული მოქმედების განხორციელებას.

დავის განხილვის ალტერნატიული მეთოდები ●

არსებობს დავის განხილვის ტრადიციული ([სასამართლო](#)) და ალტერნატიული მეთოდები. დავის განხილვის ალტერნატიული მეთოდებია მოლაპარაკება, [არბიტრაჟი](#), მედიაცია და ა.შ. დავის ალტერნატიულ განხილვაში სასამართლო არ მონაწილეობს.

დავის საგანი ● ●

სასარჩელო მოთხოვნის არსი (მაგ. ზიანის ანაზღაურება, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა).

დავის საგნის ღირებულება ● ●

სასარჩელო მოთხოვნის არსი (მაგ. ზიანის ანაზღაურება, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა).

დაზარალებული ●

სახელმწიფო, [ფიზიკური](#) ან [იურიდიული პირი](#), რომელსაც [დანაშაულის](#) შედეგად მიაღდა ფიზიკური, მორალური ან ქონებრივი ზიანი.

დაზღვევა ● ●

წერილობითი [ხელშეკრულება](#), რომლითაც სადაზღვევო კომპანია (მზღვეველი) ვალდებულია აუნაზღაუროს დამზღვევს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი, ხოლო დამზღვევი ვალდებულია გადაიხადოს სადაზღვევო შესატანი დადგენილი პერიოდულობით.

დაინტერესებული მხარე ●

[პირი](#), რომლის კანონიერ ინტერესზე პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან [ადმინისტრაციული ორგანოს](#) ქმედება.

დამნაშავე ●

[პირი](#), რომლის მიმართაც [სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილია გამამტყუნებელი [განაჩენი](#).

დამსწრე •

პირი, რომელიც მოიწვევა საგამომიებო მოქმედებათა ჩატარების, მიმდინარეობისა და შედეგების დასადასტურებლად.

დამცველი •

პირი, რომელიც იცავს [ექვიტანის](#), [ბრალდებულის](#), [განსასჯელის](#), [მსჯავრდებულის](#) ინტერესებს წინასწარი გამოძიების დროს და [სასამართლოში](#) საქმის განხილვისას.

დამხმარე •

პირი, რომელმაც ხელი შეუწყო [დანაშაულის](#) ჩადენას (მაგ. ამსრულებელს მისცა იარაღი).

დამხმარე მოსამსახურე •

[საჯარო მოსამსახურე](#), რომელიც ტექნიკური საქმიანობის განსახორციელებლად, შრომითი [ხელშეკრულების](#) საფუძველზე, მიიღება სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში შტატით გათვალისწინებულ თანამდებობაზე.

დანაშაული •

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დასჯადი ქმედება (მაგ. მკვლელობა, ჯანმრთელობის დაზიანება და სხვა).

დანაშაულთა ერთობლიობა •

[პირის](#) მიერ ორი ან მეტი დანაშაულის ჩადენა, რომლებიც გათვალისწინებულია სისხლის სამართლის კოდექსის სხვადასხვა მუხლებით ან მუხლის ნაწილებით და რომელთაგან არც ერთისათვის პირი არ ყოფილა [მსჯავრდებული](#).

დანაშაულის მომზადება •

[დანაშაულის](#) ჩადენისათვის პირობების განზრახ შექმნა, რათა მომავალში შესაძლო გახდეს დანაშაულის განხორციელება ან გაადვილდეს მისი ჩადენა.

დანაშაულში თანამონაწილეობა •

ორი ან მეტი [პირის](#) განზრახ ერთობლივი მონაწილეობა განზრახი [დანაშაულის](#) ჩადენაში.

დანაშაულის რეციდივი •

განზრახი [დანაშაულისათვის](#) წინათ ნასამართლევი [პირის](#) მიერ განზრახი დანაშაულის ჩადენა.

დასაბუთება • • •

[სასამართლო განჩინებისა](#) და დადგენილების სარეზოლუციო ნაწილში მოცემული დასკვნების ფაქტობრივი და სამართლებრივი არგუმენტაცია.

დასაშვებობა • • •

პირობები, რომლებსაც აუცილებლად უნდა აკმაყოფილებდეს სასამართლო წარმოების დაწყება. [სასამართლო](#) არ მიიღებს იმ სარჩელს, საჩივარს, განცხადებას, შუამდგომლობასა თუ [მტკიცებულებას](#), რომელიც არ არის დასაშვები. დასაშვებობა მოწმდება დასაშვებობის ეტაპზე.

დაუძლეველი ძალა ● ● ●

მოვლენა (გარემოება), რომელიც არ ექვემდებარება ადამიანის კონტროლს (მაგ. წყალდიდობა, მიწისძვრა და სხვ.) და შესაბამისად, გამორიცხავს მის შესაძლებლობას შეასრულოს სავალდებულო მოქმედება. დაუძლეველი ძალის დროს არ არსებობს ბრალი.

დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ●

დაუსწრებელი გადაწყვეტილება გამოდის იმ შემთხვევაში, თუ:

1. [მოპასუხე \(მოწინააღმდეგე მხარე\)](#) არ წარმოადგენს შესაგებელს;
2. ერთ-ერთი მხარე არ მიიღებს მონაწილეობს საქმის ზეპირ განხილვაში (მთავარ სხდომაში).

დაჩქარებული წარმოება ●

[მაგისტრატ მოსამართლეთა](#) მიერ მათი განსჯადი საქმეების წარმოების წესი. დაჩქარებული წარმოების დროს მთავარ სხდომაზე [მტკიცებულებათა](#) გამოქვეყნება არ არის სავალდებულო. შედეგად, საქმის განხილვა მნიშვნელოვნად ჩქარდება.

[სასამართლოს](#) მიერ მხარისათვის გარკვეული საპროცესო მოქმედებების შესრულებისათვის განუსაზღვრელი ვადის მიცემა ან მიცემული ვადის შემოკლება.

დაცვის მხარე ●

[ექვმიტანილი](#), [ბრალდებული](#), [განსასჯელი](#), [მსჯავრდებული](#), მისი კანონიერი წარმომადგენელი, [დამცველი](#), სამოქალაქო მოპასუხე და მისი წარმომადგენელი.

დეკრიმინალიზაცია ●

ქმედების დასჯადობის გაუქმება.

დელიქტი ●

მართლსაწინააღმდეგო მოქმედება ან უმოქმედობა, რომელიც [ზიანს](#) აყენებს [მესამე პირის ქონებას](#).

დეპონირება ●

თუ [კრედიტორი](#) აყოვნებს შესრულების მიღებას, [მოვალე](#) უფლებამოსილია [ვალდებულება](#) დეპონირებით შეასრულოს. დეპონირების დროს შესრულების საგანი შესანახად გადაეცემა [სასამართლოს](#) ან ნოტარიუსს, ხოლო ფულის ან ფასიანი ქაღალდის შეიძლება ნოტარიუსის სადეპოზიტო ანგარიშზე.

დეპორტაცია ●

უცხო ქვეყანაში ლეგალური ცხოვრების უფლების არმქონე პირის იძულებითი გადაგზავნა იმ ქვეყანაში, რომლის მოქალაქეც ის არის.

დისპოზიციური ნორმა ● ●

ნორმა, რომელიც არ არის შესასრულებლად სავალდებულო (შეად. [იმპერატიული ნორმა](#)). ურთიერთობის მონაწილეებს შეუძლიათ დისპოზიციურ ნორმაში მოცემული ალტერნატივებიდან აირჩიონ ერთ-ერთი ან თავად მოიფიქრონ, თუ როგორ სურთ მათ შორის არსებული ურთიერთობის მოწესრიგება.

დისციპლინური გადაცდომა ●

[გადაცდომის](#) სპეციალური სახე, რომელიც შეიძლება ჩადენილ იქნას მხოლოდ [საჯარო მოსამსახურის](#) მიერ (მაგ. სამსახურებრივ მოვალეობათა ბრალეული შეუსრულებლობა ან არაჯეროვნად შესრულება). დისციპლინური გადაცდომა იწვევს [დისციპლინურ პასუხისმგებლობას](#).

დისციპლინური პასუხისმგებლობა ●

პასუხისმგებლობის სპეციალური სახე, რომელიც დგება საჯარო [მოსამსახურის](#) მიმართ, [კანონით](#) ან უწყების შიდა რეგულაციით განსაზღვრული წესების დარღვევის დროს. დისციპლინური პასუხისმგებლობის ზომად შეიძლება გამოყენებულ იქნას: შენიშვნა; გაფრთხილება; ხელფასის დაკავება; სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისაგან ჩამოშორება ხელფასის გაცემის შეჩერებით; უფრო დაბალი თანრიგის თანამდებობრივ სარგოზე გადაყვანა; სამსახურიდან გათავისუფლება. ერთი [დისციპლინური გადაცდომის](#) მიმართ შეიძლება მხოლოდ ერთი პასუხისმგებლობის ზომა იქნას გამოყენებულ.

ემანსიპაცია ●

[არასრულწლოვანი](#) პირისათვის სამოქალაქო ურთიერთობებში [კანონისმიერი წარმომადგენლის](#) თანხმობის გარეშე მონაწილეობის უფლების მინიჭება. ემანსიპაციის ერთ-ერთი საფუძველია [ქორწინება](#).

ექსპერტი ● ● ●

სპეციალური ცოდნის მქონე პირი, რომელიც ადგენს [დასკვნას](#) და შეიძლება მიწვეულ იქნეს საქმის ზეპირ მოსმენაზე [ჩვენების](#) მისაცემად.

ექსპერტის დასკვნა ● ● ●

[ექსპერტის](#) წერილობითი მოსაზრება მის წინაშე დასმულ საკითხთან დაკავშირებით.

ექსტრადიცია ●

ერთი სახელმწიფოს მიერ მეორე სახელმწიფოსათვის პირის გადაცემა. სახელმწიფო, რომლის ტერიტორიაზეც იმყოფება დამნაშავე, გადასცემს მას მეორე სახელმწიფოს, რომელიც ითხოვს ამ პირს სისხლისსამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემის ან უკვე გამოტანილი განაჩენის აღსრულების მიზნით. (შეად. [გადაცემა](#)).

ექვმიტანილი ●

[პირი](#), რომლის მიმართ არსებობს [დანაშაული](#) ჩადენის გონივრული ეჭვი. პირი ექვმიტანილად ითვლება დაკავების ან პირის ექვმიტანილად ცნობის შესახებ დადგენილების გამოტანისთანავე.

ვადა ● ●

თარიღი, დრო ან დროის განსაზღვრული მონაკვეთი, რომელსაც უკავშირდება სამართლებრივი ურთიერთობის (მაგ. [ხელშეკრულების](#), [ნორმატიული აქტის](#)) წარმოშობა, შეცვლა ან შეწყვეტა;

ვადის გაშვება ● ●

ვითარება, როდესაც მართალია [საპროცესო ვადა](#) ამოწურა, მაგრამ [საპროცესო მოქმედება](#) ჯერაც არ არის შესრულებული.

ვალდებულება ●

მოქმედება ან მოქმედებისაგან თავის შეკავება, რომელიც უნდა შესრულდეს [მოვალის](#) მიერ [კრედიტორის](#) სასარგებლოდ.

ვალის გადაკისრება ●

[კრედიტორთან](#) დადებული [ხელშეკრულება](#), რომლითაც ვალდებულების შესრულებას თავის თავზე იღებს [მესამე პირი](#). ასეთ შემთხვევაში, მესამე პირი დაიკავებს თავდაპირველი [მოვალის](#) ადგილს.

მაგ.: ნინოსა და გიორგის შორის დაიდო ხელშეკრულება. გიორგის მიერ შესასრულებელი ვალდებულება იკისრა დათომ. შედეგად დათომ გიორგის ადგილი დაიკავა და ხელშეკრულების მხარეები გახდნენ ნინო და დათო.

ვერდიქტი ●

ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება, რომელიც პირს ცნობს დამნაშავედ ან უდანაშაულოდ. სასამართლო სხდომის თავმჯდომარეს გამოაქვს განაჩენი სასჯელის დანიშვნის სხდომაზე, რომელიც ერთმნიშვნელოვნად უნდა ეყრდნობოდეს ნაფიც მსაჯულთა მიერ გამოტანილ ვერდიქტს.

ზეპირი მოსმენა (სინ. მთავარი სხდომა) ● ● ●

საქმის განხილვა სასამართლო სხდომის დარბაზში მოსამართლის, მხარეებისა და საქმეში მონაწილე სხვა პირთა უშუალო დასწრებით. საქმის ზეპირ მოსმენაზე მოწინააღმდეგე მხარეები სასამართლოს წარუდგენენ საკუთარი პოზიციის დასასაბუთებელ მტკიცებულებებსა და არგუმენტებს. ზეპირი მოსმენაზე დასწრება შეუძლია ნებისმიერ სხვა პირს, თუმცა არის შემთხვევები, როდესაც მთავარი სხდომა დახურულად ტარდება (მაგ. როდესაც საქმე სახელმწიფო საიდუმლოს შეეხება).

ზეპირი მოსმენის გარეშე ● ● ●

წარმოების წესი, როდესაც არ ტარდება საქმის [ზეპირი მოსმენა](#). ზეპირი მოსმენის გარეშე საქმის განხილვა დასაშვებია მხარეთა თანხმობით ან კანონით დადგენილ შემთხვევებში. საქმის ზეპირი მოსმენის გარეშე განხილვა მნიშვნელოვნად აჩქარებს წარმოებას, ხდის მას უფრო მოსახერხებელსა და იაფს.

ზიანი ● ● ●

მატერიალური დანაკლისი, ფიზიკური ან მორალური ტრავმა.

თავისუფლების აღკვეთა •

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) შეეფარდება მსჯავრდებულს, რის საფუძველზეც მას ათავსებენ სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში.

თავისუფლების უკანონო აღკვეთა •

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც პირი სხვა პირს არ აძლევს თავისუფალი გადაადგილების უფლებას, ან იძულებით გადაადგილებს ერთი ადგილიდან სხვა მიმართულებით, ისე, რომ მას ამის უფლება არ აქვს არც პროფესიული საქმიანობიდან და არც სხვა გარემოებიდან გამომდინარე.

თავისუფლების შეზღუდვა •

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) შეეფარდება [მსჯავრდებულს](#) და რის საფუძველზეც მას ათავსებენ გამასწორებელ ცენტრში ზედამხედველობის განხორციელების მიზნით. თავისუფლების შეზღუდვის დროს არ ხდება მსჯავრდებულის საზოგადოებისაგან იზოლირება.

თავმჯდომარე (სასამართლოს ~) • • •

პირი, რომელიც ხელმძღვანელობს [სასამართლოს](#) საქმიანობას.

თანამსრულებელი •

ამსრულებელი, რომელიც სხვასთან ერთად უშუალოდ ჩადის დანაშაულს.

თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა •

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც შეეფარდება [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) მსჯავრდებულს და რის საფუძველზეც მას ეკრძალება ეკავოს დანიშვნილი თანამდებობა სახელმწიფო სამსახურში ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში ანდა ეწეოდეს პროფესიულ ან სხვაგვარ საქმიანობას.

თანამონაწილე •

[პირი](#), რომელიც სხვასთან ერთად ჩადის დანაშაულს.

თანასაკუთრება •

ორი ან მეტი [პირის](#) საკუთრების უფლება ქონებაზე.
(სინ. საერთო საკუთრება)

თანაშემწე (მოსამართლის ~) • • •

[სასამართლოს](#) მოხელე, რომელიც იღებს მოქალაქეებს, მათ საჩივრებსა და განცხადებებს, ამზადებს საქმეებს სასამართლო სხდომაზე განსახილველად, მოიძიებს სათანადო სამართლებრივ ლიტერატურას და [სასამართლო პრაქტიკის](#) მასალებს, ადგენს სათანადო დოკუმენტების პროექტებს, [მოსამართლის](#) დავალებით ასრულებს საქმის განხილვასთან დაკავშირებულ სხვა მოვალეობებს.

თარჯიმანი (~ გამოძახება) ● ● ●

პირი, რომელიც ფლობს უცხო ენას. სასამართლო იძახებს თარჯიმანს იმ შემთხვევაში, თუ პროცესის მონაწილემ არ იცის ქართული ენა ან/და საჭიროა ითარგმნოს უცხო ენაზე შედგენილი ესა თუ ის წერილობითი ტექსტი.

თაღლითობა ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც პირი მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით მოტყუებით ეუფლება სხვის ნივთს ან ქონებრივ უფლებას.

თვითაცილება ● ● ●

ვითარება, როდესაც მოსამართლე, ექსპერტი, თარჯიმანი, სპეციალისტი ან/და სხდომის მდივანი საკუთარ თავს უცხადებს აცილებას.

თვითდამცველი პირი (Pro se; Self-defendant) ● ● ●

პირი, რომელიც ადვოკატის დახმარების გარეშე საკუთარ თავს თავად წარმოადგენს სასამართლო პროცესში.

იმპერატიული ნორმა ● ● ●

ნორმა, რომელიც შესასრულებლად სავალდებულოა ყოველგვარი დათქმისა და გამონაკლისების გარეშე (შეად. [დისპოზიციური ნორმა](#)). ურთიერთობის მონაწილეებს არ არიან უფლებამოსილი საწინააღმდეგოდ მოიქცნენ.

ინდივიდუალური აქტი ●

ერთჯერადი ხასიათის მქონე სამართლებრივი აქტი, რომელიც მიიღება კონკრეტული საკითხის, პრობლემის გადასაწყვეტად, ნორმატიული აქტის საფუძველზე და მის მიერ დადგენილ ფარგლებში (შეად. [ნორმატიული აქტი](#)).

ინდემწარმე (ინდივიდუალური მეწარმე) ●

[ფიზიკური პირი](#), რომელიც უშუალოდ ახორციელებს სამეწარმეო საქმიანობას. ამ საქმიანობაში ინდემწარმე გამოდის საკუთარი სახელით და ნაკისრი ვალდებულებებისათვის პასუხს აგებს პირადად, მთელი თავისი ქონებით.

ინსტანცია ● ● ●

[სასამართლოს](#) იერარქიული დონე სასამართლოების ერთიან სისტემაში. საქართველოში მოქმედებს პირველი (რაიონული (საქალაქო)), მეორე (სააპელაციო) და მესამე ინსტანციის (საკასაციო) სასამართლოები.

ინსტანციურობა ● ● ●

ზემდგომი [სასამართლოს](#) უფლებამოსილება გასაჩივრების შემთხვევაში გადასინჯოს ქვემდგომი სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები.

ინტერესთა კონფლიქტი ● ●

რეალური ან შესაძლო წინააღმდეგობა პიროვნების კერძო ინტერესსა და მის საჯარო ან კორპორატიულ [ვალდებულებას](#) შორის.

იპოთეკა ●

უძრავი ნივთის (ბინის, მიწის ნაკვეთის) გამოყენება მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად, ისე, რომ ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში [კრედიტორი](#) მოახდენს ამ ნივთის რეალიზაცია, ან მოიპოვოს მასზე საკუთრების უფლებას მასზე (შეად. [გირავნობა](#)).

იურიდიული პირი ● ● ●

რეგისტრირებული ორგანიზაცია ([შპს](#), [სს](#), [სპს](#), [სსიპ](#) და სხვ.), რომელიც საკუთარი სახელით იძენს უფლებებსა და მოვალეობებს, დებს გარიგებებს და შეუძლია [სასამართლოში](#) გამოვიდეს [მოსარჩელედ](#) და [მოპასუხედ](#).

იურიდიული მისამართი (ადგილსამყოფელი) ● ●

[იურიდიული პირის](#) ცენტრალური ადმინისტრაციის მდებარეობის ადგილი. იურიდიულ პირს შეიძლება ჰქონდეს მხოლოდ ერთი ადგილსამყოფელი.

იურისპრუდენცია ● ● ●

მეცნიერება სამართლის შესახებ.

იურისტი ● ● ●

იურიდიული განათლების მქონე პირი.

იჯარა ● ●

[ხელშეკრულება](#), რომლითაც მეიჯარე გადასცემს მოიჯარეს განსაზღვრულ ქონებას დროებით სარგებლობაში. მეიჯარე ვალდებულია უზრუნველყოს ნაყოფის მიღების შესაძლებლობა გადაცემული ქონებიდან, ხოლო მოიჯარე ვალდებულია გადაიხადოს დათქმული საიჯარო ქირა (შეად. ქირავნობა).

კალენდარული წელი ● ● ●

დროის მონაკვეთი, რომელიც მოიცავს პერიოდს 1-ლი იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით.

კანონი ● ● ●

პარლამენტის მიერ მიღებულ ნორმათა ერთობლიობა, რომელიც აწესრიგებს ერთგვაროვან საზოგადოებრივ ურთიერთობებს (შეად. [კლდექსი](#)).

კანონიერი ინტერესი ● ●

ინტერესი იმ სამართლებრივი ურთიერთობისადმი ([ხელშეკრულების](#) შესრულება, ადმინისტრაციული აქტის გამოცემა), რომლისგან გამომდინარე შედეგები შესაძლოა პოზიტიურად ან ნეგატიურად აისახოს [პირის](#) უფლებრივ მდგომარეობაზე.

კანონიერი ძალა ● ●

[სასამართლოს](#) მიერ მიღებული გადაწყვეტილების ამოქმედება, როდესაც იგი აღარ ექვემდებარება გასაჩივრებას და შესაძლებელია მიქცეულ იქნეს აღსასრულებლად.

კანონისმიერი წარმომადგენელი ● ●

პირი, რომელსაც წარმომადგენლობით უფლებამოსილება მინიჭებული აქვს კანონით. კანონისმიერ წარმომადგენელს (მაგ. მშობელს, [ადმინისტრაციული ორგანოს](#) ხელმძღვანელს) არ სჭირდება რაიმე სპეციალური დოკუმენტი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განსახორციელებლად (შეად. გარიგებისმიერი წარმომადგენელი).

კასატორი ● ● ●

[პირი](#), რომელიც ასაჩივრებს სააპელაციო სასამართლოს [დადგენილებას](#) (გადაწყვეტილებას) საქართველოს უზენაეს სასამართლოში.

კასაცია ● ● ●

სააპელაციო [სასამართლოს](#) მიერ მიღებული დადგენილების (გადაწყვეტილების) გასაჩივრება (გადასინჯვის მოთხოვნა) საქართველოს უზენაეს სასამართლოში.

კერძო სამართალი ●

კანონთა ერთობლიობა, რომლებიც აწესრიგებენ ქონებრივ, საავტორო, საოჯახო, მემკვიდრეობით, სამეწარმეო და შრომით ურთიერთობებს. კერძო სამართალი ემყარება [პირთა](#) თანასწორობისა და ნების თავისუფლების პრინციპებს.

კერძო საჩივარი ● ● ●

საჩივრის ფორმა, რომლითაც ხდება ქვემდგომი [სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილი [განჩინების](#) გასაჩივრება ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში.

კერძო ბრალმდებელი ●

დაზარალებული ან მისი წარმომადგენელი, რომელიც მხარს უჭერს ბრალდებას [სასამართლოში](#).

კერძო გამოძიება •

[დაცვის მხარის](#) მიერ ბრალდებულის, განსასჯელის ან მსჯავრდებულის დაცვისათვის საჭირო მონაცემების შეგროვება და [მტკიცებულებათა](#) სახით მათი წარდგენა პროცესის მწარმოებელ ორგანოში.

კერძო განჩინება •

[სასამართლოს](#) მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, რომლითაც სასამართლო სახელმწიფო ორგანოს, საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ან თანამდებობის პირის ყურადღებას მიაქცევს საქმეზე დადგენილ კანონის დარღვევის ფაქტზე, [დანაშაულის](#) ჩადენის მიზეზსა და ხელშემწყობ პირობებზე, რომლებიც საჭიროებს სათანადო ზომების მიღებას. აგრეთვე, კერძო განჩინება სასამართლომ შეიძლება გამოიტანოს მოქალაქეთა უფლებების დარღვევისა თუ კანონის სხვა დარღვევათა გამოვლენისას, რომლებიც დაშვებული იყო წინასწარი გამოძიებისას ან ქვემდგომი სასამართლოს მიერ საქმის განხილვისას.

კვალიფიკაცია •

ჩადენილი ქმედების ფაქტობრივი გარემოებების და სისხლისსამართლებრივი ნორმით გათვალისწინებული [დანაშაულის](#) შემადგენლობის ნიშნების ზუსტი შესაბამისობის დადგენა.

კოდექსი • • •

კოდექსის ცნება ემთხვევა [კანონის](#) ცნების შინაარსს, თუმცა მიიჩნევა, რომ კოდექსი რამდენიმე კანონის გაერთიანებას წარმოადგენს.

კოლეგია • • •

შემადგენლობა სამი მოსამართლის მონაწილეობით. (შეად. პალატა)

კოლიზია • • •

ვითარება, როდესაც ორი ან მეტი ნორმა ერთსა და იმავე სამართლებრივ ურთიერთობას სხვადასხვაგვარად აწესრიგებს.

ქვეყნის უზენაესი (ძირითადი) კანონი.

კომპენსაცია • •

ზიანიდან გამომდინარე ფულადი ანაზღაურება. კომპენსაცია გაიცემა მორალური ზიანის მიყენების, საკუთრების უფლების ჩამორთმევის და სხვ. შემთხვევებში.

კონდემნაცია •

იურიდიული პროცედურა, რომლის მეშვეობითაც სახელმწიფო სამართლიანი ფასის გადახდის სანაცვლოდ ართმევს [პირს](#) კერძო საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებას საზოგადოებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე.

კონკლუდენტური მოქმედება • •

შემთხვევა, როდესაც მხარეთა თანხმობა [ხელშეკრულების](#) დადების თაობაზე გამოიხატება სხეულის მოძრაობით, ჟესტებით ან დუმილით.

კონკორდატი •

კონსტიტუციური შეთანხმება, რომლითაც განისაზღვრება საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის ურთიერთობა.

კონსტიტუცია • • •

ქვეყნის უზენაესი (ძირითადი) [კანონი](#), რომლიდანაც გამომდინარეობს ყველა სხვა [სამართლებრივი აქტი](#). [საკონსტიტუციო კონტროლს](#) ახორციელებს [საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო](#).

კონტრაგენტი •

[ხელშეკრულების](#) მონაწილე [პირი](#).

კონფისკაცია •

საკუთრების ჩამორთმევა საჯარო ინტერესებიდან გამომდინარე (ანაზღაურების გარეშე) (შეად. [კონდემნაცია](#)).

კრიმინალიზაცია •

ქმედების დასჯადად გამოცხადება.

კრედიტორი •

[პირი](#), რომელსაც გააჩნია მოთხოვნა [მფალის](#) მიმართ.

ლ

უკან დაბრუნება

ლეგატარი •

ლეგატის (საანდერძო დანაკისრის) მიმღები.

ლეგატი (საანდერძო დანაკისრი) •

მოანდერძის მიერ მემკვიდრისათვის სხვა [პირ\(ებ\)ის](#) სასარგებლოდ ვალდებულების შესრულების დაკისრება სამკვიდროს ხარჯზე.

ლიზინგი •

[ხელშეკრულება](#), რომლითაც ლიზინგის გამცემი ვალდებულია სარგებლობაში გადასცეს ლიზინგის მიმღებს შეძენილი ან დამზადებული ქონება. თავის მხრივ, ლიზინგის მიმღები ვალდებულია გადაიხადოს შეთანხმებული საზღაური. ლიზინგის ხელშეკრულების მოქმედება, როგორც წესი, გრძელდება ლიზინგის საგნის ამორტიზაციამდე.

მაგისტრტი მოსამართლე ● ● ●

მოსამართლე, რომელიც უფლებამოსილია განიხილოს მხოლოდ განსაზღვრული კატეგორიის მარტივი დავები.

მამკვიდრებელი (მოანდერძე) ●

პირი, რომლის ქონებაც რჩება მის მემკვიდრეს მისი გარდაცვალების შემდეგ.

მანდატური ● ● ●

მოხელე, რომელიც უზრუნველყოფს წესრიგს სასამართლოში.

მართლმსაჯულება ● ● ●

სასამართლო ხელისუფლების განხორციელების ფორმა. მართლმსაჯულებას ახორციელებენ საერთო სასამართლოები.

მარწმუნებელი (წარმდგენი) ● ● ●

პირი, რომელიც ავალებს წარმომადგენელს მისი სახელით და მისი ინტერესების შესაბამისად განახორციელოს საპროცესო ან სხვა მოქმედებები სასამართლოში ან მის გარეთ.

მესამე პირი ● ●

პირი, რომელიც უშუალოდ არ მონაწილეობს სამართლებრივ ურთიერთობაში, მაგრამ შესაძლოა გააჩნდეს კანონიერი ინტერესი ამ ურთიერთობის მიმართ.

მედიაცია ● ● ●

პროცესი, რომლის დროსაც ნეიტრალური პირი ეხმარება დავის მონაწილეებს სადავო საკითხების გაანალიზებასა და კომპრომისის გზით კონსენსუსის (შეთანხმების) მიღწევაში.

მედიატორი ● ● ●

ნეიტრალური პირი, რომელიც ეხმარება დავის მონაწილეებს კომპრომისის გზით კონსენსუსის (შეთანხმების) მიღწევაში.

მემკვიდრე ●

პირი, რომელიც ხდება მამკვიდრებლის უფლებამონაცვლე მისი გარდაცვალების შემდეგ.

მეურვე ● ● ●

პირი, რომელიც ზრუნავს 7 წელს მიუღწეველ მცირეწლოვან ან სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებულ სრულწლოვან პირზე.

მეურვეობა ● ● ●

ზრუნვა 7 წელს მიუღწეველ მცირეწლოვან ან სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებულ სრულწლოვან პირზე.

მზრუნველი ● ● ●

პირი, რომელიც ზრუნავს 7-დან 18 წლამდე ასაკის არასრულწლოვან ან სასამართლოს მიერ შეზღუდულ ქმედუნარიანად აღიარებულ სრულწლოვან პირზე.

მზრუნველობა ● ● ●

ზრუნვა 7-დან 18 წლამდე ასაკის არასრულწლოვან ან [სასამართლოს](#) მიერ შეზღუდულ ქმედუნარიანად აღიარებულ სრულწლოვან პირზე.

მთავარი სხდომა ● ● ●

ზეპირი მოსმენა, რომლის დროსაც [სასამართლო](#) განიხილავს უშუალოდ სასარჩელო მოთხოვნის ფაქტობრივ და სამართლებრივ მართებულობას.

მიმდინარე საქმე ● ● ●

საქმე, რომელზეც მიმდინარეობს წარმოება სასამართლოში. საქმის წარმოება იწყება სარჩელის, განცხადების, საბრალდებო დასკვნის ან საჩივრის შეტანით და სრულდება ამ საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანით.

მინდობილობა ● ● ●

[ხელშეკრულება](#), რომლის ძალითაც რწმუნებული ვალდებულია მარწმუნებლის სახელითა და ხარჯზე შეასრულოს მისთვის დავალბებული (მინდობილი) ერთი ან რამდენიმე მოქმედება.

მიუღებელი შემოსავალი ● ●

სარგებელი, რომელსაც მიიღებდა [პირი](#), [ვალდებულება](#) ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო.

მოვალე ●

[პირი](#), რომელსაც აკისრია [ვალდებულება კრედიტორის](#) მიმართ.

მოთხოვნის დათმობა ●

[კრედიტორის](#) მიერ [მოვალის](#) მიმართ არსებული მოთხოვნის [მესამე პირისათვის](#) გადაცემა სასყიდლით ან უსასყიდლოდ.

მომხმარებელი ●

პირადი საჭიროებისათვის საქონლის (სამუშაოს, მომსახურების) გამომყენებელი, შემძენი, შემკვეთი ან ასეთი განზრახვის მქონე მოქალაქე.

მომხსენებელი მოსამართლე ● ● ●

[სასამართლო](#) კოლეგიის წევრი, რომელსაც ევალება საქმის მომზადება მის ზეპირ მოსმენაზე განსახილველად.

მოპასუხე ● ●

[პირი](#), რომლის წინააღმდეგაც [მოსარჩელემ](#) სარჩელი წარადგინა [სასამართლოში](#).

მოსამართლესთან კომუნიკაცია ● ● ●

საერთო [სასამართლოების](#) მოსამართლეებთან ნებისმიერი ფორმით ურთიერთობა.

მოსარჩელე ● ●

[პირი](#), რომელმაც სარჩელი წარადგინა [სასამართლოში](#) მოპასუხის წინააღმდეგ.

მორიგება ● ●

მხარეთა შეთანხმება, რომლითაც განისაზღვრება მორიგების პირობები და სრულდება საქმის წარმოება.

მოსამართლე ● ● ●

[სასამართლო](#) ხელისუფლების წარმომადგენელი, რომელიც ახორციელებს მართლმსაჯულებას. მოსამართლე თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა, სამართლიანობის და კანონის უზენაესობის პრინციპებით.

მოძრავი ქონება (მოძრავი ნივთი) ●

ნივთი, რომელიც ფიზიკური ზემოქმედების შედეგად შეიძლება გადაადგილდეს (შეად. [უძრავი ქონება](#)).

მოწმე ● ● ●

პირი, რომელიც სამართალწარმოებისას იძლევა [ჩვენებას](#) საქმესთან დაკავშირებული ფაქტობრივი გარემოების შესახებ.

მოწინააღმდეგე მხარე ● ●

[პირი](#), რომლის წინააღმდეგაც გასაჩივრებულია სასამართლო [დადგენილება](#) სააპელაციო ან უზენაეს სასამართლოში.

მოხელე ●

[საჯარო მოსამსახურე](#), რომელიც ინიშნება ან აირჩევა სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში სამტატო ნუსხით გათვალისწინებულ თანამდებობაზე. [სასამართლო](#) მოხელე ადმინისტრირებას უწევს სასამართლოს საქმიანობას ან ეხმარება [მოსამართლეს](#) მართლმსაჯულების განხორციელებაში.

მსჯავრდებული ●

[პირი](#), რომლის მიმართაც გამოტანილია [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენი](#).

მტკიცებულება ● ● ●

[სასამართლოში](#) წარდგენილი ინფორმაცია, ამ ინფორმაციის შემცველი საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან სხვა ობიექტი, რომლის საფუძველზეც მხარეები სასამართლოში ადასტურებენ ან უარყოფენ ფაქტებს. (იხ. ნივთიერი მტკიცებულება, წერილობითი მტკიცებულება)

მტკიცებულების გამოკვლევა ● ● ●

[საქმის ზეპირ განხილვაზე](#) მხარეთა მოსაზრებების მოსმენა სადავო მტკიცებულებებსა და მათში მოცემული ყველა იმ გარემოების თაობაზე, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვთ საქმისათვის.

მტკიცებულების გამოკვეყნება ● ● ●

[საქმის ზეპირ მოსმენაზე](#) მტკიცებულების შინაარსის გაცნობა.

მტკიცების ტვირთი ● ● ●

მხარის მოვალეობა [მტკიცებულებათა](#) მეშვეობით [სასამართლოს](#) წინაშე ამტკიცოს ფაქტობრივ გარემოებათა ნამდვილობა.

მუნიციპალიტეტი ●

თვითმმართველი ერთეული, რომელიც წარმოადგენს დასახლებას ან დასახლებათა ერთობლიობას, ჰყავს ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები, აქვს საკუთარი ქონება, შემოსულობები, ბიუჯეტი, ადმინისტრაციული ცენტრი და არის დამოუკიდებელი [საჯარო სამართლის იურიდიული პირი](#).

მფლობელობა ●

საკუთარი ნებით ნივთზე ფაქტობრივი ბატონობის მოპოვება. არსებობს პირდაპირი და არაპირდაპირი მფლობელობა.

პირდაპირი მფლობელობა, თუ [პირი](#) ნივთს უშუალოდ ფლობს. არაპირდაპირია მ., თუ პირი უშუალოდ არ ფლობს ნივთს (მაგ. აქვს გაქირავებული, განათხოვრებული და ა.შ.).

მცდელობა (დანაშაულის ~) ●

ვითარება, როდესაც დანაშაულებრივ ქმედების განხორციელება დაიწყო, მაგრამ უშედეგოდ დასრულდა (მაგ. მკვლელობის მცდელობა).

მცირეწლოვანი ● ●

[ფიზიკური პირი](#), რომელსაც არ შესრულებია 7 წელი. მცირეწლოვანი პირი ითვლება ქმედუუნაროდ. მცირეწლოვანი პირის ინტერესებს [სასამართლოში](#) იცავს მისი კანონიერი წარმომადგენელი. მცირეწლოვან პირს, რომელსაც არ ჰყავს კანონიერი წარმომადგენელი სასამართლო უნიშნავს საპროცესო წარმომადგენელს.

მძევლად ხელში ჩაგდება ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც პირი სხვა პირს (მძევალს) არ აძლევს თავისუფალი გადაადგილების უფლებას, ან იძულებით გადაადგილებს ერთი ადგილიდან სხვა მიმართულებით, იმ მიზნით, რომ მძევლის გათავისუფლების პირობით აიძულონ ორგანიზაცია ან პირი, შეასრულოს ან არ შეასრულოს ესა თუ ის მოქმედება.

მხარე ● ● ●

[პირი](#), რომელიც მონაწილეობს დავაში.

მხარეს წარმოადგენენ: [მოსარჩელე](#), [მოპასუხე](#), [აპელანტი](#), [კასატორი](#), [მოწინააღმდეგე მხარე](#), [მესამე პირი](#), ბრალდების მხარე, დაცვის მხარე და სხვა.

ნასამართლობა •

პირის სამართლებრივი მდგომარეობა, რომელიც იწყება [სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილი გამამტყუნებელი [განაჩენის](#) კანონიერ ძალაში შესვლის დღიდან და გრძელდება როგორც [სასჯელის](#) მოხდის პერიოდში, ისე მისი მოხდის შემდეგ კანონით დადგენილ განსაზღვრული დროის განმავლობაში მის გაქარწყლებამდე ან მოხსნამდე.

ნარდობა •

ხელშეკრულება, რომლითაც შემკვეთის მხრიდან ანაზღაურების სანაცვლოდ მენარდე კისრულობს [ვალდებულებას](#) შეასრულოს განსაზღვრული სამუშაო (ააშენოს სახლი, გაარემონტოს ავტომანქანა და ა.შ.).

ნასყიდობა •

ხელშეკრულება, რომლითაც გამყიდველი გადასცემს ქონებაზე საკუთრების უფლებას მყიდველს, ხოლო მყიდველი ვალდებულია გადაიხადოს შეთანხმებული ფასი.

ნაყოფი •

შემოსავალი, სარგებელი (ამონაგები) ან/და უპირატესობა, რომელსაც ნივთი ან უფლება იძლევა.

ნაფიცი მსაჯული •

საარჩევნო სიიდან შემთხვევითი შერჩევის წესით გამორჩეული საქართველოს მოქალაქე, რომელიც მონაწილეობს სისხლის სამართლის საქმის განხილვაში და სხვა 11 ნაფიც მსაჯულთან ერთად გამოაქვს [ვერდიქტი განსასჯელის](#) დამნაშავედ ან უდანაშაულოდ ცნობის შესახებ.

ნაწილობრივი გადაწყვეტილება • •

ხშირია შემთხვევა, როდესაც დავა ორი ან მეტი მოთხოვნის თაობაზე მიმდინარეობს. ასეთ დროს შესაძლოა აღმოჩნდეს, რომ რომელიმე მოთხოვნა ან მოთხოვნები სხვებზე ადრე არიან მზად მათზე გადაწყვეტილების გამოსატანად. გადაწყვეტილებას, რომელიც ამ მოთხოვნასა თუ მოთხოვნებს შეეხება ეწოდება ნაწილობრივი. დარჩენილ მოთხოვნებთან მიმართებით საქმის წარმოება გაგრძელდება.

ნივთი •

მატერიალური სხეულის მქონე ქონებრივი სიკეთე, რომლის ფლობა, სარგებლობა და განკარგვა კანონით არ არის აკრძალული.

ნივთიერი მტკიცებულება • • •

ის საგანი, ნივთიერება ან სხვა ობიექტი, რომელიც თავისი ხარისხით, თვისებით ან არსებობით იძლევა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებ(ებ)ის დადგენის საშუალებას (იხ. [მტკიცებულება](#)).

ნივთობრივად უნაკლო (~ ქონება) •

ქონების ნივთობრივი უნაკლოობის საკითხი წარმოიშობა [ხელშეკრულების](#) შესრულებასთან დაკავშირებით. ქონება ნივთობრივად უნაკლოა თუ იგი ხელშეკრულებით შეთანხმებული ხარისხისაა. თუ ხარისხი არ არის შეთანხმებული, მაშინ ნივთი უნაკლოდ ჩაითვლება, თუ იგი ვარგისია ქონების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ან ჩვეულებრივი სარგებლობისათვის.

ნორმა ●●●

ერთი კონკრეტული ქცევის წესი დადგენილი კანონით ან ჩვეულებით (მაგ. განზრახ მკვლელობა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან თხუთმეტი წლამდე).

ნორმატიული აქტი ●

სამართლებრივი აქტი, რომელიც გამოცემულია [პირთა](#) განუსაზღვრელი წრის მიმართ ან/და არეგულირებს მრავალჯერადი ხასიათის ურთიერთობებს.

ნოტარიუსი ●●●

საჯარო მოხელე, რომელიც ახორციელებს [პირებს](#) შორის სამართლებრივი ურთიერთობებისა (მაგ. [ხელშეკრულება](#)) და იურიდიული ფაქტების დადასტურებას. ნოტარიუსის მიერ დადასტურებულ დოკუმენტს აქვს უდავო მტკიცებულებითი ძალა.

ორგანიზატორი (დანაშაულის ~) ●

პირი, რომელიც ქმნის ჯგუფს [დანაშაულის](#) ჩასადენად ან/და ხელმძღვანელობს დანაშაულის ჩადენას.

ორგანული კანონი ●

კანონის სახე, რომელიც მიიღება მხოლოდ [კონსტიტუციით](#) განსაზღვრულ შემთხვევებში და მხოლოდ განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სფეროთა მოსაწესრიგებლად (მაგ. არჩევნები, მოქალაქეობა). ორგანული კანონი იერარქიულად კანონზე მაღლა დგას.

ორდერი ● ● ●

ადვოკატის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების დამადასტურებელი დოკუმენტი, რომელსაც გასცემს [საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია](#).

ოფერტი ●

შეთავაზება [ხელშეკრულების](#) დადების შესახებ, რომელშიც მოცემულია ამ ხელშეკრულების პირობები. ოფერტს აქვს მხოლოდ ერთი ძალა - ოფერენტი მეორე მხარის თანხმობის ([აქცეპტის](#)) შემთხვევაში ვალდებულია შეასრულოს ხელშეკრულება მის მიერ შეთავაზებული პირობებით.

ოქმი (სხდომის ~) ● ● ●

საპროცესო დოკუმენტი, რომელსაც ადგენს [სხდომის მდივანი](#) და რომელშიც გადმოცემულია საქმის [ზეპირი მოსმენის](#) შინაარსი.

პალატა ● ● ●

მოსამართლეთა გაერთიანება მათი სპეციალიზაციის მიხედვით მეორე ან მესამე ინსტანციის [სასამართლოებში](#). არსებობს სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის საქმეთა პალატები. პალატა იყოფა კოლეგიებად.

საქართველოს უზენაეს სასამართლოში მოქმედებს დიდი პალატა. დიდი პალატა განიხილავს განსაკუთრებით რთული კატეგორიის საქმეებს 9 მოსამართლის შემადგენლობით.

პასივი ● ●

[პირის](#) შესასრულებელ [ვალდებულებათა](#) ერთობლიობა (შეად. [აქტივი](#)).

პასუხისმგებლობა (სანქცია) ● ● ●

სამართლებრივი შედეგი (მაგ. [ჯარიმა](#)), რომელიც მოჰყვება [პირის](#) არამართლზომიერ ქმედებას. პასუხისმგებლობის სიმძიმე დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე. უმთავრესი მათ შორის არის ქმედების საშიშროება და სამართალდამრღვევის ბრალეულობის ხარისხი.

პასუხისმგებლობის ასაკი ● ● ●

ასაკი, რომლის მიღწევიდან პირს ეკისრება პასუხისმგებლობა არამართლზომიერი ქმედების ჩადენისათვის. სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა იწყება 14 (გამონაკლის შემთხვევებში 12), ადმინისტრაციული – 16, ხოლო სამოქალაქო – 10 წლის ასაკიდან.

პაექრობა ● ● ●

საქმის [ზეპირი მოსმენის](#) ეტაპი, როდესაც [მოწინააღმდეგე მხარეები](#) ცდილობენ გააბათილონ ერთმანეთის მოთხოვნები და არგუმენტები.

პენალიზაცია ●

სისხლის სამართლის კანონით განსაზღვრული [სასჯელის](#) ზომის გამკაცრება (მაგ. 5 წლიანი სასჯელის 7 წლამდე გაზრდა).

პერსონალური მონაცემები ●

საჯარო ინფორმაცია, რომელიც იძლევა [პირის](#) იდენტიფიკაციის შესაძლებლობას (მაგ. მოქალაქის პირადი ნომერი). ასეთი ტიპის ინფორმაციის გაცემა გარეშე პირზე ნებადართულია მხოლოდ იმ პირის წინასწარი ნებართვით, ვისზეც აღნიშნული ინფორმაციაა დაცული.

პირადი არაქონებრივი უფლებები ●

სახელი, გვარი, პატივი, ღირსება, პირადი ცხოვრების საიდუმლოება, პირადი ხელშეუხებლობა და საქმიანი რეპუტაცია. აღნიშნული უფლებათა გასხვისება დაუშვებელია.

პირგასამტეხლო ●

ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალება. პირგასამტეხლოთი განისაზღვრება თანხა, რომელიც [მოვალემ](#) უნდა გადაიხადოს [ვალდებულების](#) შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის.

პირდაპირი დაკითხვა ● ● ●

საქმის [ზეპირ მოსმენაზე მოწმის](#) დაკითხვა იმ პირის მიერ ვინც იგი გამოიძახა ამ სტატუსით (შეად. [ჯვარედინი დაკითხვა](#)).

პირველი ინსტანციის სასამართლო ● ● ●

ყველაზე დაბალი ინსტანციის სასამართლო, რომელსაც თავდაპირველად მიმართავს [მოსარჩელე](#), [განმცხადებელი](#) ან [ბრალდების მხარე](#). პირველი ინსტანციის სასამართლოს განეკუთვნება რაიონული ან საქალაქო [სასამართლო](#). პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებები შეიძლება გასაჩივრდეს მეორე (სააპელაციო) ინსტანციის სასამართლოში.

პირი ● ● ●

სამართლებრივი ურთიერთობების სუბიექტი. არსებობენ [ფიზიკური](#) და [იურიდიული](#) პირები. პირი მათი განმაზოგადებელი სახელწოდებაა.

პირობითი მსჯავრი ●

ინიშნება იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ [მსჯავრდებულის](#) გამოსწორება შესაძლებელია დანიშნული [სასჯელის](#) მოხდის გარეშე. სასამართლო ადგენს [გამოსაცდელ ვადას](#), რომლის განმავლობაშიც მსჯავრდებულმა არ უნდა ჩაიდინოს ახალი დანაშაული და უნდა შეასრულოს მისთვის დაკისრებული მოვალეობა.

პრაქტიკა (სასამართლო ~) ● ● ●

[სასამართლოს](#) მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებით დადგენილი მიდგომები სამართლებრივ ნორმათა განმარტების და ურთიერთობათა მოწესრიგების თაობაზე (შეად. [პრეცედენტი](#)).

პრევენცია ●

ქმედებები, რომლებიც მიმართულია ახალი [დანაშაულის](#) თავიდან აცილებისაკენ.

პრეზუმფცია ● ● ●

სამართლებრივი დაშვება, ვარაუდი. პრეზუმფციის ძალით სასამართლო მიიჩნევს, რომ განსაზღვრული დებულება ჭეშმარიტია, სანამ [მოწინააღმდეგე მხარე](#) საპირისპიროს დამტკიცებას ვერ შეძლებს.

მაგ. არსებობს პრეზუმფცია, რომ ქონების მფლობელი მისი მესაკუთრეა. გიორგის მოჰპარეს სურათი. გიორგიმ უნდა ამტკიცოს, რომ მოპარული სურათის მესაკუთრეა თავადა და არა ამ ქონების ფაქტობრივი მფლობელი.

პრეიუდიცია ● ● ●

ვითარება, როდესაც ფაქტობრივი გარემოებები არ საჭიროებენ მტკიცებას. პრეიუდიციული ძალის მქონეა საყოველთაოდ აღიარებული ფაქტები (მაგ. მზე აღმოსავლეთიდან ამოდის), ასევე ის ფაქტები, რომლებიც დადგენილია [სასამართლოს](#) მიერ სხვა საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილებით.

პრეცედენტი ● ● ●

იდენტურ ან მსგავს დავაზე ზემდგომი ინსტანციის [სასამართლოს](#) მიერ მიღებული [დადგენილება](#), რომელიც სარეკომენდაციო ხასიათისაა ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს [მოსამართლისათვის](#).

პრობაციის სამსახური •

[საჯარო სამართლის იურიდიული პირი](#) (სსიპ), რომელიც ახორციელებს პირობით [მსჯავრდებულის](#) ყოფაქცევის კონტროლს და მის დახმარებას; თვალყურს ადევნებს მსჯავრდებულზე დაკისრებული მოვალეობების შესრულებას, ხოლო მათი შეუსრულებლობის შემთხვევაში დაუყოვნებლივ აცნობებს აღნიშნულის თაობაზე [სასამართლოს](#).

პროკურორი •

საჯარო მოხელე, რომელიც წინასწარი გამოძიების სტადიაზე ხელმძღვანელობს გამოძიებას, ხოლო [სასამართლოში](#) გამოდის, როგორც სახელმწიფო ბრალმდებელი და მხარს უჭერს ბრალდებას.

პროკურორის სანქცია •

პროკურორის მიერ გამომძიებლის, ქვემდგომი პროკურორის დადგენილების დამტკიცება.

პროცესის მწარმოებელი ორგანო •

[გამომძიებელი](#), [პროკურორი](#) და [მოსამართლე](#) ([სასამართლო](#)).

რაიონული სასამართლო ● ● ●

პირველი ინსტანციის სასამართლო, რომელიც განიხილავს საკუთარ განსჯადობას მიკუთვნებულ სარჩევებსა და განცხადებებს. საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემაში 37 რაიონული სასამართლოა.

რასობრივი დისკრიმინაცია ●

დანაშაული, რომელსაც პირი სჩადის ეროვნული ან რასობრივი მტრობის ან განხეთქილების ჩამოგდების, ეროვნული პატივისა და ღირსების დამცირების მიზნით. რასობრივ დისკრიმინაციად ითვლება აგრეთვე რასის, კანის ფერის, სოციალური კუთვნილების, ეროვნული ან ეთნიკური წარმომავლობის ნიშნით ადამიანის უფლებების პირდაპირი ან არაპირდაპირი შეზღუდვა, ანდა იმავე ნიშნით ადამიანისათვის უპირატესობის მინიჭება.

რეაბილიტაცია ●

უკანონოდ ან დაუსაბუთებლად მსჯავრდებული ან ბრალდებული პირისათვის უფლებების აღდგენა, როდესაც დადგინდება მისი უდანაშაულობა გამამართლებელი განაჩენით, ან მის მიმართ გამოტანილი იქნება დადგენილება (განჩინება) სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის თაობაზე.

რეალაქტი ●

ადმინისტრაციული ორგანოს მოქმედება ან მოქმედებისაგან თავის შეკავება, რომელიც არ არის დაკავშირებული სამართლებრივი აქტის გამოცემასთან (მაგ. პოლიციის მუშაკის მიერ სატრანსპორტო მოძრაობის მოწესრიგება).

რესტიტუცია ●

პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა. სახელშეკრულებო ურთიერთობებში რესტიტუცია ხდება ხელშეკრულებიდან მხარეთა გასვლისას იმ დროს, რათა ისინი ამ ხელშეკრულების დადებამდე არსებულ ვითარებას დაუბრუნდნენ.

მაგ. ნინომ ზვიადს მიყიდა წიგნი 5 ლარად. ზვიადმა წიგნის მიღების დროს აღმოაჩინა, რომ ნინოს ხელშეკრულების პირობები დაერღვია (წიგნს ბოლო 50 გვერდი აკლდა). ზვიადი გავიდა ხელშეკრულებიდან. შედეგად მოხდა რესტიტუცია – ნინომ დაიბრუნა წიგნი, ხოლო ზვიადმა 5 ლარი.

რეფერენტი ● ● ●

საჯარო მოსამსახურე საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, რომელიც ეხმარება მოსამართლესა და მოსამართლის თანაშემწეს საქმესთან დაკავშირებული ტექნიკური ხასიათის მოქმედებების შესრულებაში.

სააპელაციო სასამართლო ● ● ●

მეორე ინსტანციის [სასამართლო](#), რომელიც განიხილავს სააპელაციო საჩივრებს [პირველი ინსტანციის სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებებზე.

საკასაციო საჩივარი ● ● ●

წერილობითი მიმართვა [საქართველოს უზენაესი სასამართლოსადმი](#), რომლითაც [პირი](#) ითხოვს [სააპელაციო სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების გადამოწმებას.

საბრალდებო დასკვნა ●

[პროკურორის](#) მიერ [წინასწარი გამოძიების](#) დასრულებისას შედგენილი [საპროცესო გადაწყვეტილება](#), რომლის საფუძველზეც სისხლის სამართლის საქმე [სასამართლოს](#) გადაეცემა არსებითად განსახილველად.

საგამომიებო კოლეგია ●

[სააპელაციო სასამართლოს](#) სტრუქტურული ერთეული, სადაც [მოსამართლე](#) ერთპიროვნულად განიხილავს საჩივრებს [საპროცესო სამართლებრივი იძულების დონისძიებებზე](#), მათი ვადის გაგრძელებასა და სხვა საკითხებზე.

საგამომიებო მოქმედება ●

საპროცესო მოქმედება, რომელიც ტარდება [მტკიცებულებათა](#) შეკრების უზრუნველსაყოფად (დაკითხვა, ამოღება, ჩხრეკა, დათვალიერება, საგამომიებო ექსპერიმენტი, [ჩვენების](#) ადგილზე შემოწმება, წარდგენა ამოსაცნობად, შემოწმება, ექსპერტიზა, ნიმუშის აღება საექსპერტო კვლევისათვის, გვამის ექსკუმაცია).

საერთო სასამართლოები ● ● ●

პირველი ([რაიონული](#) ან [საქალაქი](#)), მეორე ([სააპელაციო](#)) და მესამე ([საკასაციო](#)) ინსტანციის [სასამართლოები](#). საერთო სასამართლოები ახორციელებენ მართლმსაჯულებას (შეად. [საკონსტიტუციო სასამართლო](#)).

საზიარო უფლება ●

უფლება, რომელიც რამდენიმე [პირს](#) ერთობლივად ეკუთვნის.

მაგ. თუ ნინო და გელა ერთად შეიძენენ აგარაკს შიდა ქართლში, მათ საზიარო საკუთრების უფლება ექნებათ შეძენილ უძრავი ნივთზე.

საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა ●

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც შეეფარდება [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით მსჯავრდებულს](#) და რის საფუძველზეც იგი ვალდებულია ანაზღაურების გარეშე შეასრულოს მისთვის განსაზღვრული სამუშაო.

საიდუმლო ინფორმაცია ● ● ●

ინფორმაცია, რომელიც მიეკუთვნება სახელმწიფო, კომერციულ, პროფესიულ ან/და პირად საიდუმლოებას.

საკონსტიტუციო სასამართლო (საქართველოს ~) ●●●

სასამართლო, რომელიც ახორციელებს [საკონსტიტუციო კონტროლს](#) (შეად. [საერთო სასამართლოები](#)). საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მდებარეობს ქალაქ ბათუმში.

საკონსტიტუციო კონტროლი ●●●

საქართველოს კონსტიტუციის უზენაესობის, კონსტიტუციური კანონიერების, ადამიანის კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის უზრუნველყოფა.

საკუთრების მინდობა ●

წერილობით დადებული [ხელშეკრულება](#), რომლითაც [პირი](#) (მინდობილი მესაკუთრე) მართავს მისთვის გადაცემულ ქონებას ამ ქონების მესაკუთრის (საკუთრების მიმნდობის) ინტერესების შესაბამისად.

სამართალი ●●●

[ნორმათა](#) ერთობლიობა, რომელიც აწესრიგებს სახელმწიფოს და [ფიზიკურ](#) და [იურიდიულ პირებს](#) შორის წარმოშობილ ყველა ურთიერთობას. სამართალი ეფუძნება [სამართლებრივ აქტებს](#), [სასამართლო გადაწყვეტილებებსა](#) და [ჩვეულებებს](#).

სამართალდარღვევა (ადმინისტრაციული ~) ●

გადაცდომა, რომლისთვისაც კანონმდებლობით გათვალისწინებულია ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის მიხედვით (შეად. [დანაშაული](#)).

სამართალდამრღვევი ●

[პირი](#), რომელმაც ჩაიდინა [ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა](#).

სამართალწარმოება ●●●

[საკონსტიტუციო სასამართლოსა](#) და [საერთო სასამართლოებში საქმეთა](#) განხილვის წესი.

სამართლებრივი აქტი ●●●

უფლებამოსილი სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს (თანამდებობის პირის) მიერ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით მიღებული (გამოცემული), შესასრულებლად სავალდებულო, [ნორმატიული](#) (მაგ. [კანონი](#)) და [ინდივიდუალური აქტები](#).

სამკვიდრო ქონება (სამკვიდრო) ●

[ქონება](#), რომელსაც [მამკვიდრებელი](#) უტოვებს [მემკვიდრე\(ებ\)ს](#). სამკვიდრო ქონება (სამკვიდრო) მოიცავს მამკვიდრებლის როგორც ქონებრივი უფლებებს ([აქტივი](#)), ისე მის მოვალეობებს ([პასივი](#)).

სამოტივაციო ნაწილი ●●●

[სასამართლო გადაწყვეტილების](#) ის ნაწილი, რომელშიც აღინიშნება სამართლებრივი შეფასება და [კანონები](#), რომლითაც [სასამართლო](#) ხელმძღვანელობდა ამ გადაწყვეტილების მიღებისას.

სამოქალაქო აქტი • •

[ფიზიკური პირის](#) სამოქალაქო და საოჯახო სამართლებრივი სტატუსის განმსაზღვრელი ფაქტი (დაბადება, ქორწინება, განქორწინება, მამობის დადგენა, შვილად აყვანა, სახელის, მამის სახელის, გვარის შეცვლა, მოქალაქეობის შეცვლა, გარდაცვალება), რომელიც ექვემდებარება სავალდებულო რეგისტრაციას.

სამოქალაქო პროცესი •

[სამოქალაქო საქმეების](#) განხილვის პროცედურათა ერთობლიობა, რომელიც დადგენილია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით (სსსკ).

სამოქალაქო სამართალი •

კანონების ერთობლიობა, რომელიც აწესრიგებს [ფიზიკურ](#) და [იურიდიულ პირებს](#) შორის წარმოშობილ კერძო ურთიერთობებს (მაგ. ხელშეკრულების დადება, ქორწინება, მემკვიდრეობა).

სამოქალაქო საქმე (სამოქალაქო დავა) •

დავა, რომელშიც ერთი [პირი](#) იცავს მის [ქონებრივ](#) ან [პირად არაქონებრივ უფლებებს](#) მეორე პირის მხრიდან არამართლზომიერი ჩარევისაგან.

სამოქალაქო მოსარჩელე •

[პირი](#), რომელსაც [დანაშაულის](#) შედეგად მიადგა [ქონებრივი](#), ფიზიკური ან მორალური [ზიანი](#) და რომელმაც წარადგინა სამოქალაქო სარჩელი სისხლის სამართლის საქმეზე ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით. პირს სამოქალაქო მოსარჩელედ ცნობს [პროცესის მწარმოებელი ორგანო](#) დადგენილებით (განჩინებით).

სამოქალაქო მოპასუხე •

[პირი](#), რომელსაც სამოქალაქო სარჩელით წაეყენა მოთხოვნა [დანაშაულის](#) შედეგად მიყენებული [ქონებრივი](#), ფიზიკური ან მორალური [ზიანის](#) ანაზღაურების თაობაზე. პირს სამოქალაქო მოპასუხედ ცნობს [პროცესის მწარმოებელი ორგანო](#) დადგენილებით (განჩინებით).

სამხედრო პირის სამსახურებრივი შეზღუდვა •

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) შეეფარდება მსჯავრდებულ სამხედრო მოსამსახურეს და რის საფუძველზეც მისი ხელფასიდან სახელმწიფოს შემოსავალში დაიქვითება თანხა განაჩენით დადგენილი ოდენობით.

სანქცია • •

დამსჯელობითი ღონისძიება (მაგ. [თავისუფლების აღკვეთა](#)), რომელიც გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობის სახით კანონის დამრღვევი პირისათვის.

საპატიო მიზეზი • •

ავადმყოფობა, ახლო ნათესავის გარდაცვალება ან სხვა განსაკუთრებული ობიექტური გარემოება, რომელიც [პირისაგან](#) დამოუკიდებელი მიზეზით შეუძლებელს ხდის [საპროცესო მოქმედების](#) განხორციელებას.

საპროცესო გადაწყვეტილება •

გამომძიებლის, [პროკურორის](#) [დადგენილება](#), საბრალდებო დასკვნა, [სასამართლოს](#) (მოსამართლის) [განაჩენი](#), [განჩინება](#), დადგენილება.

საპროცესო ვადა • • •

[ვადა](#), რომლის განმავლობაშიც უნდა განხორციელდეს [საპროცესო მოქმედება](#).

საპროცესო მოქმედება • • •

ნებისმიერი ქმედება, რომელიც მიმართულია საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი უფლებების განხორციელების ან ვალდებულების შესრულებისაკენ (მაგ. [ხარვეზის](#) შევსება).

საპროცესო დოკუმენტი • • •

დოკუმენტი, რომელიც შეიცავს ცნობას ამა თუ იმ საპროცესო მოქმედების ჩატარების შესახებ.

საპროცესო კანონმდებლობა • • •

კანონთა ერთობლიობა, რომელიც არეგულირებს სამართალწარმოების წესს.

საპროცესო სამართლებრივი იძულების ღონისძიება •

პროცესის მწარმოებელი ორგანოს მიერ [ბრალდებული](#) პირის მიმართ გამოსაყენებელი იძულების ღონისძიება. ესენია: დაკავება, აღკვეთის ღონისძიებები (ბრალდებულის დაპატიმრება, გირაო, პირადი თავდებობა, არასრულწლოვანი ბრალდებულის მეთვალყურეობაში გადაცემა, სამხედრო მოსამსახურის ქცევისადმი სარდლობის მეთვალყურეობა), თანამდებობიდან გადაყენება, საქართველოს მოქალაქის პასპორტის მოქმედების შეჩერება, ქონებაზე ყადაღის დადება, [მტკიცებულებათა](#) შეკრების უზრუნველყოფა, ჯარიმები და სახდელები.

საპროცესო წარმომადგენელი (guardian ad litem) • •

არასრულწლოვანისა (14 წლის ასაკიდან) და ქმედუუნარო პირისათვის [სასამართლოს](#) მიერ დანიშნული წარმომადგენელი.

სარეზოლუციო ნაწილი • •

გადაწყვეტილების ის ნაწილი სადაც კონკრეტულად მოცემულია, თუ რა გადაწყვეიტა სასამართლომ განსახილველ [საქმესთან](#) მიმართებით. სარეზოლუციო ნაწილი შეიცავს დასკვნას მოთხოვნის დაკმაყოფილების ან მის დაკმაყოფილებაზე მთლიანად ან ნაწილობრივ უარის თქმის შესახებ, მითითებას ხარჯების განაწილების თაობაზე, აგრეთვე დადგენილების გასაჩივრების ვადასა და წესზე.

სასამართლო • • •

ადმინისტრაციული ორგანო, რომელიც ახორციელებს მართლმსაჯულებას ან საკონსტიტუციო კონტროლს.

სასამართლო ხელისუფლება ● ● ●

სახელმწიფო ხელისუფლების შტო, რომელიც ახორციელებს მართლმსაჯულებას და საკონსტიტუციო კონტროლს.

სასამართლო ხარჯი ● ● ●

სახელმწიფო ბაჟი და საქმის განხილვასთან დაკავშირებული სხვა ხარჯები.

სასამართლოსგარეშე ხარჯი ● ● ●

მხარის მიერ ადვოკატისათვის გადახდილი ჰონორარი, დაკარგული ხელფასი (განაცდური), მტკიცებულებათა უზრუნველსაყოფად გაწეული ხარჯები, აგრეთვე სხვა აუცილებელი ხარჯები.

სასჯელი ●

სახელმწიფო იძულების ღონისძიება, რომელიც სასამართლო განაჩენით შეეფარდება დამნაშავეს.

საქალაქო სასამართლო ● ● ●

პირველი ინსტანციის სასამართლო, რომელიც განიხილავს მის განსჯადობას მიკუთვნებულ სარჩელებსა და განცხადებებს. საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემაში 5 საქალაქო სასამართლოა (თბილისის, რუსთავის, ქუთაისის, ფოთისა და ბათუმის).

საქმე ● ● ●

დავა, რომელიც მიმდინარეობს სასამართლოში. საერთო სასამართლოები განიხილავენ სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის კატეგორიის საქმეები.

სარჩელი ● ●

მოთხოვნის სასამართლოში გაცხადების ფორმა, რომლითაც პირს სურს საკუთარი დარღვეული ან/და სადავოდ ქცეული უფლების დაცვა.

საქორწინო ხელშეკრულება ●

მეუღლეებს შორის დადებული ხელშეკრულება, რომლითაც განისაზღვრება მათი ქონებრივი უფლებები და მოვალეობები როგორც ქორწინების განმავლობაში, ისე განქორწინებისას. საქორწინო ხელშეკრულება იდება წერილობითი ფორმით და მოწმდება ნოტარიუსის მიერ.

საცხოვრებელი ადგილი (ძირითადი მისამართი, დომიცილი) ●

ადგილი, რომელსაც ფიზიკური პირი ჩვეულებრივ საცხოვრებლად ირჩევს.

სახაზინო დამცველი ●

პირი, რომელიც იცავს იმ ექვმიტანილის, ბრალდებულის, განსასჯელის, მსჯავრდებულის ინტერესებს წინასწარი გამოძიების დროს და სასამართლოში საქმის განხილვისას, რომელიც გადახდისუუნაროა. სახაზინო დამცველი აგრეთვე შეიძლება დაენიშნოს იმ განსასჯელს, რომლის დამცველიც არ გამოცხადდა სასამართლო სხდომაზე.

სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირი •

[საჯარო მოსამსახურე](#), რომელიც სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში ეწევა პოლიტიკურ საქმიანობას. სახელმწიფო-პოლიტიკურ თანამდებობის პირებს წარმოადგენენ: ა) საქართველოს პრეზიდენტი; ბ) საქართველოს პარლამენტის წევრი; გ) საქართველოს პრემიერ-მინისტრი და საქართველოს მთავრობის სხვა წევრი; დ) აფხაზეთისა და აჭარის უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანოს წევრი; ე) აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების მთავრობათა ხელმძღვანელები.

საჯარო ინფორმაცია •

საჯარო დაწესებულების ან [საჯარო მოსამსახურის](#) მიერ სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით მიღებული, დამუშავებული, შექმნილი ან გაგზავნილი, აგრეთვე საჯარო დაწესებულებაში დაცული ოფიციალური ინფორმაცია.

საჯარო მოსამსახურე • • •

[ფიზიკური პირი](#), რომელიც საქმიანობს სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის დაწესებულებაში. არსებობს საჯარო მოსამსახურის 4 სახე: [სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირი](#), [მოხელე](#), [დამხმარე მოსამსახურე](#), [შტატგარეშე მოსამსახურე](#).

საჯარო რეესტრი • •

საჯარო დაწესებულება, სადაც ხორციელდება ნივთსა და [არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე](#) უფლებათა (მაგ. ბინაზე საკუთრების უფლების, ყადაღის, [გირავნობის](#), [იპოთეკის](#) წარმოშობის და ცვლილებების შესახებ მონაცემების) რეგისტრაცია.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (სსიპ) •

შესაბამისი კანონის საფუძველზე შექმნილი, სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისაგან განცალკევებული ორგანიზაცია, რომელიც სახელმწიფოს კონტროლით დამოუკიდებლად ახორციელებს საჯარო საქმიანობას.

სისხლის სამართლის პროცესი •

სისხლის სამართლის საქმეების განხილვის პროცედურათა ერთობლიობა, რომელიც დადგენილია საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით (სსსსკ).

სისხლის სამართალი •

[კანონთა](#) ერთობლიობა, რომელიც აწესრიგებს და განსაზღვრავს პასუხისმგებლობას ადამიანის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებისათვის.

სისხლის სამართლის საქმე •

სახელმწიფოს მიერ [დანაშაულის](#) ჩადენაში [ექვმიტანილი](#) პირის მიმართ აღძრული [საქმე](#).

სეკვესტრი (ნივთის იძულებითი მართვა) •

იპოთეკარის განცხადების საფუძველზე, [სასამართლოს](#) მიერ, აუქციონზე იძულებითი გასხვისების ნაცვლად [უძრავი ქონების](#) მმართველის დანიშვნა. მმართველი შესაძლოა იყოს ერთ-ერთი იპოთეკარი.

სერვიტუტი ●

სხვისი მიწის ნაკვეთის ან სხვა [უძრავი ქონების](#) გამოყენება იმგვარად, რომ [პირს](#) უფლება მიეცეს, ცალკეულ შემთხვევებში ისარგებლოს ამ ნაკვეთით, ან აკრძალოს ამ ნაკვეთზე მესაკუთრის მიერ ზოგიერთი მოქმედების განხორციელება.

მაგ. სოფელ თმოგვისკარში მცხოვრებ დათოს, მისი კარის მეზობელ ირაკლისაგან განსხვავებით, არ აქვს გასასვლელი ამ სოფელზე გამავალ მთავარ გზატკეცილზე. შესაბამისად, ირაკლის მიწის ნაკვეთი იტვირთება სერვიტუტით და დათოს ენიჭება უფლება გაიაროს მასზე საკუთარი ავტომობილით, რათა მთავარ გზატკეცილამდე მოხვდეს.

სესხი ●

[ხელშეკრულება](#), რომლითაც გამსესხებელი ([კრედიტორი](#)) გადასცემს ფულს ან გვაროვნულ ნივთს მსესხებელს ([მოვალეს](#)), ხოლო მსესხებელი ვალდებულია დააბრუნოს იმავე სახის, ხარისხისა და რაოდენობის ნივთი.

მაგ. თუ ქეთიმ (გამსესხებელი) ზვიადს (მსესხებელი) ასესხა 500 ცალი თაბახის ფურცელი, ზვიადი ვალდებულია დაუბრუნოს ქეთის იმავე ხარისხისა და რაოდენობის თაბახის ფურცელი.

სოლიდარული პასუხისმგებლობა (ვალდებულება) ●●

ვითარება, როდესაც თითოეული [მოვალე](#) მთლიანი [ვალდებულებისათვის](#) აგებს პასუხს.

მაგ. გიორგიმ და ლელამ ლუკას მიჰყიდეს ჰემინგუეის ოთხტომეული. ლუკას შეუძლია ოთხტომეულის გადმოცემის მოთხოვნით სურვილისამებრ მიმართოს ან გიორგის ან ლელას. მოთხოვნის მიღების შემთხვევაში თითოეული მათგანი ვალდებულია ოთხივე ტომი გადასცეს გიორგის და არა მხოლოდ მისი შესაბამისი წილი (ორი წიგნი).

სოციალურად დაუცველი ●●●

[ფიზიკური პირი](#), რომელიც საჭიროებს ფინანსურ მხარდაჭერას, რათა ელემენტარული ცხოვრებისეული პირობები შეიქმნას. სოციალურად დაუცველ პირად მიიჩნევა სოციალურად დაუცველთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული პირი.

სპეციალისტი ●

პირი, რომელსაც აქვს საჭირო ცოდნა და ჩვევები, რათა გაუწიოს [სასამართლოს](#) კონსულტაცია ან აღმოუჩინოს ტექნიკური დახმარება.

სასამართლო სპეციალისტს მოიწვევს ამა თუ იმ [საპროცესო მოქმედების](#) შესრულებისას (ადგილზე დათვალიერება, მოწმეთა დაკითხვა, მტკიცებულებათა უზრუნველყოფა, გეგმებისა და გაანგარიშებების შედგენა და ა.შ.).

სპიკერი მოსამართლე ●●●

[მოსამართლე](#), რომელიც აწვდის ინფორმაციას საზოგადოებასა და მედიას [სასამართლოს](#) საქმიანობის, აგრეთვე კონკრეტული გადაწყვეტილებების თაობაზე, მათ მიმართ საზოგადოების ინტერესის არსებობის შემთხვევაში.

სრულწლოვანი ●●●

ფიზიკური პირი, რომელსაც შეუსრულდა 18 წელი (შეად. [არასრულწლოვანი](#)).

სტანდარტული პირობები (ხელშეკრულების ~) ●

ხელშეკრულების წინასწარ ჩამოყალიბებული, მრავალჯერადი გამოყენებისათვის გამიზნული პირობები, რომელთაც ერთი მხარე (შემთავაზებელი) უდგენს მეორე მხარეს.

სხდომის თავმჯდომარე ● ● ●

მოსამართლე, რომელიც უძღვება და წარმართავს სასამართლო სხდომას.

სხდომის მდივანი ● ● ●

სასამართლოს მობელე, რომელიც ესწრება საქმის ზეპირ მოსმენას, ეხმარება მოსამართლეს და ადგენს შესაბამის სხდომის ოქმს.

ტრანსმისია (მემკვიდრეობითი) ●

თუ მემკვიდრე სამკვიდროს გახსნის შემდეგ, მაგრამ [სამკვიდროს](#) მიღებამდე გარდაიცვალა, მაშინ სამკვიდროდან მისი წილის მიღების უფლება გადადის მის მემკვიდრეებზე.

მაგ. თემური თორნიკეს მემკვიდრეა. თორნიკე გარდაიცვალა. მალევე (სანამ თემურის სამკვიდროს მიიღებდა) გარდაიცვალა თორნიკეც. ტრანსმისიით თემურის სამკვიდროს მიღების უფლება თორნიკეს მემკვიდრეებზე გადავიდა.

ტრანსფორმირება (სასარჩელო მოთხოვნის ~) ●

სასარჩელო მოთხოვნის ჩამოყალიბება [კანონის](#) მოთხოვნათა შესაბამისად. [სასამართლოს](#) შეუძლია დაეხმაროს [მოსარჩელეს](#) მოთხოვნის ტრანსფორმირებაში.

უდავო ფაქტობრივი გარემოება ●

ფაქტობრივი გარემოება, რომლის ნამდვილობას მხარეები არ ხდიან სადავოდ.

უდავო წარმოება ●

სასამართლო წარმოება, რომელშიც განმცხადებელს არ ჰყავს მოდავე მხარე.

უზენაესი სასამართლო (საქართველოს ~) ● ● ●

მესამე, ბოლო ინსტანციის სასამართლო, რომელიც განიხილავს საკასაციო საჩივრებს საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე. საქართველოს უზენაესი სასამართლო მდებარეობს ქალაქ თბილისში.

უზრუნველყოფა (სარჩელის ~) ● ●

საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანამდე სასამართლოს მიერ მოპასუხისათვის გარკვეული მოქმედებების შესრულების აკრძალვა ან მოქმედების განხორციელების დავალდებულება, იმ მიზნით, რათა შემდგომში შეუძლებელი არ გახდეს სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულება.

უზრუნველყოფის ღონისძიება ● ●

საშუალება რომლითაც ხდება სარჩელის უზრუნველყოფა. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებებია:

- ა) ყადაღის დადება ქონებაზე, ფასიან ქალაქებსა და ფულად სახსრებზე;
- ბ) მოპასუხისათვის გარკვეული მოქმედების შესრულების აკრძალვა;
- გ) მოპასუხის დავალდებულება გადასცეს მის მფლობელობაში არსებული ნივთი აღმასრულებელს სეკვესტრის (ქონების იძულებითი მართვის) სახით;
- დ) სხვა პირებისათვის მოპასუხისათვის ქონების გადაცემის ან ვალდებულების შესრულების აკრძალვა;
- ე) და სხვა, მათ შორის, ისეთიც, რომელიც პირდაპირ არ არის კანონით გათვალისწინებული.

უზუფრუქტი ●

უძრავი ნივთის გადაცემა სხვა პირის სარგებლობაში ისე, რომ იგი უფლებამოსილია, როგორც მესაკუთრემ, გამოიყენოს ეს ნივთი, მაგრამ მესაკუთრისაგან განსხვავებით, მას არა აქვს ამ ნივთის გასხვისების, იპოთეკით დატვირთვის ან მემკვიდრეობით გადაცემის უფლება.

უკუძალა (კანონის ~) ●

კანონის მიერ მის მიღებამდე არსებული ურთიერთობების მოწესრიგება. როგორც წესი, კანონს უკუძალა არ აქვს.

უსაფუძვლო გამდიდრება ●

პირის მიერ მატერიალური სარგებლის მიღება სათანადო საფუძვლის (მაგ. ხელშეკრულების) გარეშე.

უწყებრივი ქვემდებარეობა ● ● ●

[სასამართლოს](#) უფლებამოსილება განიხილოს კონკრეტული დავა, სადავო ურთიერთობის ხასიათიდან გამომდინარე. სასამართლო უფლებამოსილია განიხილოს მხოლოდ ის დავები, რომელთა განხილვა უწყებრივად ექვემდებარება სასამართლოს.

უწყება (შეტყობინება) ● ● ●

ოფიციალური შეტყობინება, რომლითაც მხარეს ან მის წარმომადგენელს ეცნობება [სასამართლო](#) სხდომის ან ცალკეული [საპროცესო მოქმედების](#) შესრულების თარიღი და ადგილი.

უფლებაუნარიანობა ●

[პირის](#) უნარი, ჰქონდეს სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობები. უფლებაუნარიანობა [ფიზიკურ პირს](#) წარმოეშობა დაბადების, ხოლო [იურიდიულ პირს](#) რეგისტრაციის მომენტიდან.

უფლების ბოროტად გამოყენება (შიკანა) ●

უფლებით სარგებლობა ისე, რომ მხოლოდ სხვებს ადგებათ ზიანი და არ არის გამოკვეთილი ამ უფლებით მოსარგებლე [პირის](#) ინტერესის უპირატესობა.

უფლებრივად უნაკლო ნივთი ●

ნივთი უფლებრივად უნაკლოა, თუ [მესამე პირს](#) არ შეუძლია განუცხადოს მყიდველს პრეტენზია თავისი უფლებების გამო.

მაგ. გიორგიმ შეიძინა ბინა თამარისაგან. გიორგის ახალი ბინა უფლებრივად უნაკლო იქნება, თუ გასხვისების მომენტში იგი ნამდვილად თამარის საკუთრებას წარმოადგენდა.

უღირსი მემკვიდრე ●

პირი, რომელიც განზრახ ხელს უშლიდა [მამკვიდრებელს](#) მისი უკანასკნელი ნების განხორციელებაში ან/და ჩაიდინა განზრახი [დანაშაული](#) ან სხვა ამორალური საქციელი [მოანდერძის](#) მიერ [ანდერძში](#) გამოთქმული უკანასკნელი ნებასურვილის საწინააღმდეგოდ.

უძრავი ქონება (უძრავი ნივთები) ●

მიწის ნაკვეთი მასში არსებული წიაღისეულით, მიწაზე აღმოცენებული მცენარეები, ასევე შენობა-ნაგებობანი (ბინა), რომლებიც მყარად დგას მიწაზე (შეად. [მოდრავი ქონება](#)).

ფაქტობრივი გარემოება ●●

კონკრეტული მოვლენა (ფაქტი), რომელსაც ადგილი ჰქონდა მხარეებს შორის დავასთან დაკავშირებული ურთიერთობისას (მაგ. [ხელშეკრულების](#) დადება, ფასის გადახდა).

ფიზიკური პირი ●●

ადამიანი.

ფილიალი (წარმომადგენლობა) ●

[იურიდიული პირის](#) განცალკევებული ქვედანაყოფი, რომელიც წარმოადგენს ამ იურიდიული პირის და ახორციელებს მის საქმიანობას.

ფიცი ●●●

[მოწმის](#) ზეპირი პირობა, რომ ილაპარაკებს მხოლოდ სიმართლეს [საქმის](#) მისთვის ცნობილი [ფაქტობრივი გარემოებების](#) შესახებ.

ფიქცია (იურიდიული ~) ●

[სამართლის](#) მიზნებისათვის რაიმე ინსტიტუტის ხელოვნურად შექმნა (გამოგონება). მაგალითად, [იურიდიული პირის](#) გაგება ფიქციის გზით არის შექმნილი.

ფრენშაიზინგი (ფრენშაიზი) ●

გრძელვადიანი [ხელშეკრულება](#), რომლითაც ფრენშაიზორი შესაბამისი ანაზღაურების სანაცვლოდ ფრენშაიზის მიმღებს გადასცემს საწარმოს გაძღოლის მთლიან სისტემას (კონცეფციას), მათ შორის, სახელწოდებას, სავაჭრო ნიშნებს, რეკლამას, პროდუქციის შექმნისა და მომსახურების გაწევის მეთოდებს. ცნობილი ფრენშაიზორები არიან კოკა-კოლა და მაქდონალდსი.

ფულის გათეთრება (უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია) ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც [პირი](#) კანონიერ სახეს აძლევს (ათეთრებს) უკანონო ან/და დაუსაბუთებელ [ქონებას](#) მისი უკანონო წარმოშობის დაფარვის მიზნით.

ქირავნობა ● ●

[ხელშეკრულება](#), რომლითაც გამქირავებელი გადასცემს ნივთს დამქირავებელს სარგებლობაში, ხოლო დამქირავებელი ვალდებულია გადაიხადოს დადგენილი ქირა.

ქმედუნარიანობა ● ●

[პირის](#) უნარი, თავისი ნებითა და მოქმედებით სრული მოცულობით შეიძინოს უფლებები და განახორციელოს [ვალდებულებები](#) (მაგ. დადოს [ხელშეკრულება](#)). [ფიზიკური პირი](#) ქმედუნარიანობას იძენს [სრულწლოვანების](#) მიღწევით ან [ემანსიპაციით](#). [იურიდიული პირი](#) ქმედუნარიანობას იძენს რეგისტრაციით.

ქმედუნარო ● ● ●

[ფიზიკური პირი](#), რომელიც არ არის უფლებამოსილი დამოუკიდებლად შეიძინოს უფლებები ან იკისროს [ვალდებულებები](#). მის ნაცვლად აღნიშნულს მისი [კანონისმიერი წარმომადგენელი](#) ახორციელებს. ქმედუნარიანოდ ითვლება 7 წლამდე ასაკის ადამიანი ასევე, პირები, რომლებიც ასეთად ცნო [სასამართლომ](#) ფსიქიკური მდგომარეობის გამო.

ქონება ●

ყველა ნივთი და [არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე](#), რომელთა ფლობა, სარგებლობა და განკარგვა შეუძლიათ [ფიზიკურ](#) და [იურიდიულ პირებს](#). [ქონება](#) სამოქალაქო ურთიერთობების ობიექტია.

ქონების ჩამორთმევა ●

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) შეეფარდება განზრახი [დანაშაულისათვის](#) მსჯავრდებულ [პირს](#) და რის საფუძველზეც მას სახელმწიფოს სასარგებლოდ უფასოდ ჩამოერთმევა დანაშაულის საგანი ან/და იარაღი, დანაშაულის ჩასადენად გამიზნული ნივთი ან/და დანაშაულებრივი გზით მოპოვებული ქონება.

ქორწინება ●

ოჯახის შექმნის მიზნით ქალისა და მამაკაცის ნებაყოფლობითი კავშირი, რომელიც რეგისტრირებულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოში.

ქურდობა ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც [პირი](#) ფარულად ეუფლება სხვის [მომრავ ნივთს](#) მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით.

ყადაღა ● ● ●

[უზრუნველყოფის ღონისძიება](#), რომელიც უკრძალავს [მოპასუხეს](#) გაასხვისოს ყადაღადადებული ქონება.

ყაჩაღობა ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც [პირი](#) ახორციელებს თავდასხმას სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საშიში ძალადობით ანდა ასეთი ძალადობის გამოყენების მუქარით სხვისი [მომრავი ნივთის](#) მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით.

შეგებებული სარჩელი ● ●

[მოპასუხის](#) მიერ [მოსარჩელის](#) საწინააღმდეგოდ აღძრული [სარჩელი](#).

შეზღუდულქმედუნარიანი ● ●

[არასრულწლოვანი ფიზიკური პირი](#) შვიდიდან თვრამეტ წლამდე, ასევე [სრულწლოვანი](#), რომელსაც [სასამართლომ](#) ალკოჰოლური ან ნარკოტიკული ნივთიერებების ბოროტად გამოყენების გამო დაუწესა მზრუნველობა.

შესავალი ნაწილი ● ●

გადაწყვეტილების ნაწილი, სადაც აღინიშნება მისი გამოტანის თარიღი და ადგილი, გამომტანი [სასამართლოს](#) დასახელება და შემადგენლობა, სასამართლო [სხდომის მდივანი](#), მხარეები, [წარმომადგენლები](#) და [დავის საგანი](#).

შემაჯამებელი გადაწყვეტილება ●

გადაწყვეტილება, რომელიც ამთავრებს სისხლის სამართლის პროცესის ამა თუ იმ სტადიას.

შესაგებელი ● ●

[მოპასუხის](#) მოსაზრებები [სარჩელში](#) მითითებულ [ფაქტობრივ გარემოებებსა](#) და სასარჩელო მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძვლებზე.

შესწორება ● ● ●

[დადგენილებაში](#) არსებული უსწორობებისა და აშკარა არითმეტიკული შეცდომების გამოსწორება.

შეწყალება ●

პრეზიდენტის აქტით (განკარგულებით), [მსჯავრდებულის](#) გათავისუფლება [სასჯელის](#) მოხდისაგან ან სასჯელის შემცირება ან შეცვლა უფრო მსუბუქი სასჯელით, ხოლო სასჯელმოხდისათვის ნასამართლობის მოხსნა.

შრომის ხელშეკრულება ●

[ხელშეკრულება](#), რომლის ძალითაც დასაქმებული ვალდებული ხდება შეთანხმებული ანაზღაურების სანაცვლოდ შეასრულოს განსაზღვრული სამუშაო დამსაქმებლის სასარგებლოდ.

შეწყვეტა (საქმის წარმოების ~) ● ●

წარმოების დასრულება საქმის არსებითი განხილვის გარეშე და იგივე [სარჩელით](#) [სასამართლოსთვის](#) ხელახლა მიმართვის აკრძალვით (შეად. [განუხილველად დატოვება](#)).

შუალობითი ამსრულებელი ●

[პირი](#), რომელმაც [დანაშაული](#) ჩაადენინა ისეთ პირს, რომელსაც სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება ასაკის, შეურაცხადობის ან სხვა გარემოებების გამო.

შუამდგომლობა ●●●

მხარის მიმართვა [სასამართლოსადმი](#) კონკრეტული პროცესუალური მოქმედების განხორციელების მოთხოვნით (მაგ. მთავარი სხდომის გადადება).

შტატგარეშე მოსამსახურე ●

[საჯარო მოსამსახურე](#), რომელიც დანიშვნით ან შრომითი [ხელშეკრულებით](#) მიიღება სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში არამუდმივ ამოცანათა შესასრულებლად.

ჩვენება ● ● ●

[პირდაპირი](#) ან [ჯვარედინი დაკითხვისას მოწმის](#) მიერ მისთვის დასმულ კითხვებზე გაცემული პასუხები. მოწმეს კითხვები შეიძლება დაესვას მხოლოდ საქმის გარემოებებთან დაკავშირებით.

ჩვეულება ● ● ●

განსაზღვრულ ურთიერთობების რეგულირების დამკვიდრებული წესი, რომელსაც კონკრეტული სოციუმი სავალდებულო ძალის მქონედ მიიჩნევს. ჩვეულება [სამართალია](#) თუ იგი აღიარებულია [კანონით](#) და არ ეწინააღმდეგება მას.

ცესია •

უფლების (მოთხოვნის) დათმობა. ცესიის დროს თავდაპირველი [კრედიტორი](#) თავის ადგილს ახალ კრედიტორს უთმობს (შეად. [ვალის გადაკისრება](#)).

მაგ. ნინიმ ინტერნეტ მაღაზიიდან გამოიწერა წიგნი. სანამ წიგნს მოუტანდნენ შეიტყო, რომ დიდი ხნით უწევდა უცხოეთში გამგზავრება. გამოწერაში ცვლილებების შეტანას ამჯობინა წიგნი მისი ძმის დავითისათვის ერუქვინა. შეადგინა კიდეც ჩუქების ხელშეკრულება, რითიც დათოს დაუთმო შეძენილი წიგნის მოთხოვნის უფლება.

ძალაში შესვლა (გადაწყვეტილების ~) ● ●

თარიღი, რომლის შემდეგაც [სასამართლოს](#) მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება იურიდიულ ძალას იძენს. გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლას უკავშირდება მისი [აღსრულების](#) დაწყება.

პარცვა ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც [პირი](#) აშკარად ეუფლება სხვის [მოძრავ ნივთს](#) მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით.

წამქეზებელი •

პირი, რომელიც აქტიური ფსიქიკური ზემოქმედებით სხვა [პირს](#) აღუძრავს [დანაშაულის](#) ჩადენის განზრახვას და ამ უკანასკნელის მემვეობით ახორციელებს თავის ჩანაფიქრს.

წარმდგენი (მარწმუნებელი) • • •

[პირი](#), რომელიც ავალებს [წარმომადგენელს](#) განახორციელოს [საპროცესო მოქმედებები სასამართლოში](#) მის ნაცვლად, მისი ინტერესების დაცვით.

წარმოება

[სასამართლოში საქმის](#) განხილვის პროცესი.

(ადმინისტრაციული ~)

[ადმინისტრაციული ორგანოს](#) საქმიანობა [სამართლებრივი აქტის](#) მომზადების, გამოცემისა და აღსრულების, ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვის, აგრეთვე ადმინისტრაციული [ხელშეკრულების](#) მომზადების, დადების ან გაუქმების მიზნით.

წარმოებაში მიღება • • •

[სასამართლოს](#) გადაწყვეტილება, რომლითაც [დასაშვებსა](#) და [უხარვეზო საპროცესო დოკუმენტს](#) (მაგ. [სარჩელს](#)) [სასამართლო](#) იღებს არსებითად განსახილველად.

წარმოდგენილი • •

სამართალურთიერთობის სუბიექტი ([პირი](#)), რომელსაც წარმოადგენს (კანონიერი ან გარიგებისმიერი) [წარმომადგენელი](#).

წარმომადგენელი • • •

პირი, რომელიც [მარწმუნებლის](#) ([წარმდგენის](#)) სახელით და მისი ინტერესების შესაბამისად ასრულებს [საპროცესო მოქმედებებს სასამართლოში](#).

წერილობითი მტკიცებულება • • •

აქტები, საბუთები, საქმიანი და პირადი ხასიათის წერილები, რომლებიც შეიცავს ცნობებს საქმისათვის მნიშვნელოვან გარემოებათა შესახებ (იხ. [მტკიცებულება](#)).

წინასწარი გამოძიება •

[გამომძიებლის](#) ან/და [პროკურორის](#) მიერ განხორციელებულ მოქმედებათა ერთობლიობა, რომლის მიზანია დანაშაულებრივი ქმედების დადგენა და მისი ჩამდენი [პირის](#) მხილება.

წინარე ხელშეკრულება •

[ხელშეკრულება](#), რომლითაც სამომავლო ხელშეკრულების დადების [ვალდებულება](#) წარმოიშობა.

ხანდაზმულობა

იურიდიული შედეგის მქონე მოქმედებათა განხორციელებისათვის კანონით განსაზღვრული ვადის გასვლა (მაგ. სახელშეკრულებო ვალდებულებების ხანდაზმულობა შეადგენს 3 წელს). ამ ვადის გასვლის შემდეგ სასამართლოსათვის მიმართვა უპერსპექტივოა.

დანაშაულის ჩადენის შემდეგ სისხლის სამართლის კანონში მითითებული ვადების გასვლა, რაც შეუძლებელს ხდის **პირის** სისხლისსამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემას ან გამამტყუნებელი სასამართლო განაჩენის აღსრულებას.

ხარვეზი ● ●

საპროცესო დოკუმენტის ნაკლი, რომელიც ექვემდებარება გამოსწორებას. ხარვეზის არსებობისას **მოსამართლეს** გამოაქვს **განჩინება** ხარვეზის დადგენის შესახებ, რომლითაც განისაზღვრება მისი გამოსწორების **ვადა**.

ხარჯები (საპროცესო ~) ● ● ●

ფულადი თანხა, რომლის გადახდა **პირს** უწევს საქმის აღძვრისა და წარმოებისათვის (მაგ. **ბაჟი**).

ხელშეკრულება (გარიგება) ● ●

შეთანხმება ფიზიკურ ან/და იურიდიულ პირებს შორის, რომლითაც ისინი იღებენ უფლებებს ან/და კისრულობენ **ვალდებულებებს**.

ხელშეკრულების ფორმა ●

ფორმა, რომლითაც გარეგნულად გამოიხატება **ხელშეკრულების** დადება. არსებობს ზეპირი და წერილობითი ხელშეკრულებები. ხელშეკრულების ფორმა შეუძლიათ თავად განსაზღვრონ **კონტრაგენტებმა**, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა აღნიშნული **იმპერატიულად** არის დადგენილი.

ხულიგნობა ●

სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულებრივი ქმედება, რომლის დროსაც ძალადობით ან ძალადობის მუქარით **პირი** უხეშად არღვევს საზოგადოებრივ წესრიგს და გამოხატავს საზოგადოებისადმი აშკარა უპატივცემულობას.

X

უკან დაბრუნება

ჯარიმა

[პასუხისმგებლობის](#) ფორმა, როდესაც სამართალდამრღვევს ეკისრება ფულადი თანხის გადახდა სახელმწიფოს სასარგებლოდ.

[სასჯელის](#) სახე, რომელიც [სასამართლოს](#) გამამტყუნებელი [განაჩენით](#) შეეფარდება მსჯავრდებულს და რის საფუძველზეც მას ეკისრება ფულადი გადასახდელის გადახდა.

ჯგუფური დანაშაული •

[დანაშაული](#), რომელსაც უშუალოდ ჩადის ორი ან მეტი [პირი](#).

ჯვარედინი დაკითხვა • • •

საქმის [ზეპირ მოსმენაზე მოწინააღმდეგე მხარის](#) (მაგ. ბრალდების მხარის მიერ დაცვის მხარის) [მოწმის](#) დაკითხვა (შეად. [პირდაპირი დაკითხვა](#)).

ჰაუპტვახტი •

დაკავებული სამხედრო პირის სამყოფელი.

აბრევიატურები

უკან დაბრუნება

სსიპ	საჯარო სამართლის იურიდიული პირი
სზაკ	საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი
სასკ	საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი
სსკ	საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი
სსსკ	საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი
სსიპ	საჯარო სამართლის იურიდიული პირი
სს	სააქციო საზოგადოება
შპს	შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება
სპს	სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება
რკ	რეგისტრირებული კავშირი
კს	კომანდიტური საზოგადოება

ლათინური ფრაზები

უკან დაბრუნება

Void ab initio	თავიდანვე ბათილი
Ad idem (consensus ad idem)	შეთანხმება, კონსენსუსი
Audi alteram partem	მოუსმინე მეორე მხარეს
Bona fide	კეთილსინდისიერად
Mala fide	არაკეთილსინდისიერად
Corpus delicti	დანაშაულის რეალურად ჩადენის ფაქტი
De facto	დე ფაქტო (ფაქტობრივად)
De iure	დე იურე (სამართლებრივად);
Lex lata	არსებული სამართალი;
Lex ferenda	სასურველი სამართალი;
Delegata potestas non potest delegari	დელეგირებული უფლებამოსილების დელეგირება აკრძალულია
Erga omnes	აბსოლუტური უფლება
Essentialia negotii	არსებითი პირობები
Ex delicto	დელიქტიდან გამომდინარე
Ex contractu	ხელშეკრულებიდან გამომდინარე
Ignorantia juris non excusat	სამართლის არცოდნა არ ათავისუფლებს პასუხისმგებლობისაგან
In dubio pro reo	ეჭვი ბრალდებულის სასარგებლოდ
Ius non scriptum	დაუწერელი კანონი
Ius scriptum	დაწერილი კანონი
Ius privatum	კერძო (სამოქალაქო) სამართალი
Ius publicum	საჯარო (ადმინისტრაციული) სამართალი
Ius strictum	იმპერატიული კანონი
Lex specialis	სპეციალური ნორმები